Кил®

Култура Изкуство Литература

Брой 8-9 (333)
Година двадесет и първа
Варна, август - септември 2012
Цена 1,00 лв.

СТО ГОДИНИ ОТ ОБЯВЯВАНЕТО НА БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

ТОДОР КОЖУХАРОВ

НОВОБРАНЕЦ

Из подготвения за печат от доц. Людмила Стоянова сборник с мемоарни разкази на военния писател, публицист и журналист Тодор Кожухаров – (щабскапитан Копейкин), участник в трите войни, които България води в началото на века, кавалер на ордена „Св. Александър с мечове“.

Всяка година в нашата батарея идваха около петдесет новобранци. Още е пред очите ми тяхната редица. На пръв поглед те всички бяха еднакви в своите сиви шинели. Лицата им бяха еднообразни, като че ли с нищо неразличаващи се едно от друго. Мина седмица, мина месец и постепенно почнах да ги различавам като отделни личности, вън от общото, почнах да разбирам, че в тия тъй еднообразни на пръв поглед момчета се крие строго определена индивидуалност, отделни човешки същества, характери и навици.

Ето, на десния фланг стои жизнерадостното, здраво като млад бук селянче от пловдивските села Петраки Михайлов. Цялата му външност диша здраве и енергия, която не може да се изразходва в ежедневните казармени занятия. Трябват съвсем изключителни условия, трябва широкият размах на войната, с неочакваните приключения, с уморителните походи и със свръхчовешкото напрежение на волята, за да може в тия огромни рамки за необятната фзическа и нравствена дейност да се проявяват качествата на тази цялостна натура. Във всичко той желае да бъде пръв.

Ето по-нататък моминското румено лице на Митю Колев, с мечтателни сини очи, които привличат погледа на всеки началник. Веднага личи една по-висша духовна култура, издигаща се над общия уровен на неговите другари.

Най-характерна е обаче външността на Георги Колев, с рязко очертана татарска физиономия, низко чело, големи уши. Стои неуверено на своите криви крака и цялата му жалка и безпомощна фигура на пръв поглед вдъхва съжаление. Малък труд си е дала природата при изработването на това българско селянче. Тънкото длето на вая-

На стр. 6

ВЕСЕЛИНА ЦАНКОВА

ОТДАДЕНОСТ

От новата книга на Веселина Цанкова „Повестница за един български войвода“, изд. МС ООД, Варна, 2012 г.

Нямаш минало,
щом нямаш памет.
А пък искаш бъдеще
да имаш.

Блага Димитрова

Когато любовта към Родината е била водеща, дори определяща или поне много значеща стойност в житейското и емоционално поведение на българина, когато върху нея още не е бил лепнат, както днес, притеснителният етикет - национализъм, се ражда **Панайот Карамфилович**, наречен по-късно Петрички или Демир-Хисарски околийски войвода. Годината е 1885, месецът - юли, а градът - Варна. Ражда се в етнически смесено семейство. Родовият му корен е продължение на преплетената

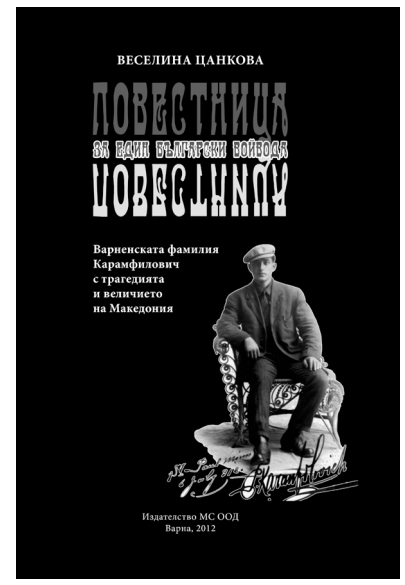

българска демография. Майка му е гъркиня, но този факт не го отродява от българската му половина, а засилва още повече родолюбието и привързаността му към поробените братя в отнетите български територии, след подписването на злополучния Берлински мирен договор през 1878 г., който декретира “на вси страни” Бъл-

На стр. 13

СТАНКА БОНЕВА

СЛАВИМИР ГЕНЧЕВ – НОСИТЕЛ НА ДЕБЕЛЯНОВАТА НАГРАДА ЗА 2012 ГОДИНА

За лауреата: Славимир Генчев (роден през 1953 г.), филолог по образование, е автор на стихосбирките „Перо от огъня“ (изд. „Народна младеж”, 1989 г.), „Черна кутия“ (изд. „Славинпрес”, 2000 г.), „Единицата мярка“ (2002 г.) – онлайн издание, „Цветоглед“ (изд. „Словото”, 2005 г.), „Опит за подсказване“ – електронна книга (изд. LiterNet *, 2009 г.). Поет с китара, награждаван на всички фестивали на поетите с китара в Харманли, Несебър, Ловеч, София и др., носител на наградата „Златен век” на Министерството на културата за принос в развитието на авторската песен. Бил е журналист и редактор в различни вестници и списания като сп. „Художествена самодейност” и в. “Пулс”, уредник на музея на Димчо Дебелянов в Копривщица, преподавател по български език в Института за чуждестранни студенти - София. Участвал е във възстановяването на органа на Демократическата партия - в. „Знаме”, бил е заместник-главен редактор на в. „За Търновска конституция”, сътрудничил е на повечето нови демократични издания. Бил е член на Издателския синдикат на в. „Демокрация” от 1995 г. до спирането на вестника. Носител е на национални литературни награди: “Димчо Дебелянов” (1975, Копривщица), “Яворов и ние” (1985, 2008, Поморие), “Магията Любов” (2001, Казанлък), “Мечти по лято” (2002, LiterNet), “Николай Искъров” (2007, Свищов), “Слав Хр. Караславов” (2007, Първомай). Член е на Съюза на българските писатели. В момента е редактор във в. „Застраховател прес”.*

- Честита Дебелянова награда, господин Генчев! Какви чувства и мисли Ви завладяха при получаването ѝ? Какво е тя за Вас?

- Смесени чувства ме завладяха, откровено казано. Защото Димчо е загинал на война млад, зелен и гениален, а ние, съвременните поети, получаваме награда на негово име... Неизбежната обвързаност между трагизъм в живота и величие в

На стр. 5

АНТОЛОГИЯ „МАНУСКРИПТ-КИЛ”

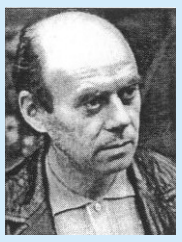

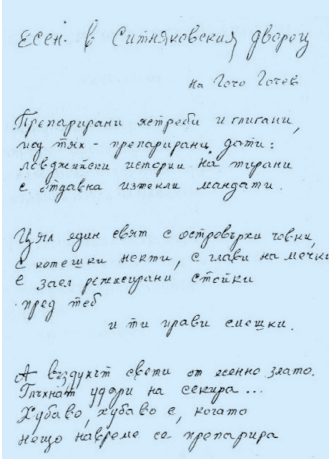
Есен в Ситняковския дворец
на Гочо Гочев
Препарирани ястреби и глигани,
под тях – препарирани дати:
ловджийски истории на тирани
с отдавна изтекли мандати.
Цял един свят с островърхи човки,
с котешки нокти, с глави на мечки
е заел режисирани стойки
пред теб
и ти прави смешки.
А въздухът свети от есенно злато.
Глъхнат удари на секира...
Хубаво, хубаво е, когато
нещо навреме се препарира

ПЪРВАН СТЕФАНОВ

ЕСЕН В СИТНЯКОВСКИЯ ДВОРЕЦ

На Гочо Гочев

Препарирани ястреби и глигани,
под тях – препарирани дати;
ловджийски истории на тирани
с отдавна изтекли мандати.

Цял един свят с островърхи човки,
с котешки нокти, с глави на мечки
е заел режисирани стойки
пред теб
и ти прави смешки.

А въздухът свети от есенно злато.
Глъхнат удари на секира...
Хубаво е, хубаво е, когато
нещо навреме се препарира.

ВАНЯ КОЛЕВА

ЗА ПО-АКТИВЕН КУЛТУРЕН ДИАЛОГ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУСИЯ

На 10 и 11 септември 2012 г. във Варна се проведе Вторият обществен българо-руски форум на тема „*България и Русия в XXI век – духовност, образование, култура*“. Официалното откриване и някои от семинарните заседания бяха в КК „Слънчев ден“, а други – в Санаториално-оздравителен комплекс „Камчия“.

Форумът бе посветен на 135-годишнината от обявяването на освободителната за България Руско-турска война от 1877-1878 г. и осъществен под патронажа

но същевременно бяха очертани и функциите му в по-широк план – за страните на Евразия. Затова разпространението на руския език е сред основните цели и задачи на Фонда „Русский мир“, съдействащ за изграждането на специализирани *руски центрове* – с кабинети за обучение и с необходимото оборудване за изучаване на руската литература и култура.

Като производни от набелязаните, бяха изведени проблеми по *преподаването на руски език* в чуждоезична среда и в частност в България, където обучението протича в два аспекта: руският език – *като роден* (за деца на етнически руси), и *като чужд* (за подрастващи българи, интересуващи се от руската култура). И ако например г-жа Мавлюха Станчева показа как чрез игровото начало и особено посредством общите и различните детайли в националната обредна система на България и Русия може да се провокира интерес към руски език у най-малките, а и при по-голе-

На стр. 12

КУЛТУРЕН КАЛЕЙДОСКОП

СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ – ВАРНА, ЗАПОЧВА НОВИЯ СИ ТВОРЧЕСКИ СЕЗОН

Септември започна с много празници в петъчните дни и затова решението на УС на Сдружението бе първата творческа проява за месеца да бъде в петъчната вечер на 21 септември от 18:00 часа в залата на Дома на писателя на ул. "Крали Марко"11, когато поетесата Екатерина Митева представи новия си поетичен сборник „Кет". Отново там и в същия час на 28 септември (петък) поетесата Станка Бонева посреща присъстващите с новата си книга „Засей ми море".

Очаква се през октомври да бъде „закована" и датата на Литературен форум „Атанас Липчев" в гр. Бяла, Варненско. Тогава ще станат известни и резултатите от Националния поетичен конкурс „Паметта на водата", организиран от Община Бяла и Сдружението на писателите – Варна.

На 19 октомври 2012 г. от 18:00 часа ще се проведе и Общо отчетно-изборно събрание на Сдружението. Вече е ясно, че на заседание на УС сегашният председател Ванилин Гавраилов си е направил отвод при номинацията за председател в проекта за нов управителен съвет през следващия мандат. Предложението за ново лице на Сдружението е за литературния критик Ангел Дюлгеров, а за седемчленния състав на УС са номинирани и някои от младите творци. На своето събрание членовете на Сдружението ще изберат нов Устав, Контролен съвет и Етична комисия, като преразгледат и членството на някои творци, неплащали повече от година членски внос, както и по други причини.

ДНЕВЕН РЕД
ЗА ГОДИШНО ОТЧЕТНО
ИЗБОРНО СЪБРАНИЕ
НА СДРУЖЕНИЕ
НА ПИСАТЕЛИТЕ ВАРНА

1. Отчет дейността на Сдружението през двугодишния период на УС
2. Отчет на Контролно-ревизионната комисия
3. Предложение за проект за нов устав на СП
4. Избор на нови управителни органи (УС), председател на Сдружението, КРК, Етична комисия и главен редактор на вестник „КИЛ"
5. Разни

„ОТ МЕДУЗА ДО МАГРИТ"– ПРЕМИЕРА НА МИТКО НОВКОВ ВЪВ ВАРНЕНСКАТА АЛЕЯ НА КНИГАТА

На 5 август на имровизираната сцена на Алея на книгата пред Фестивалния и конгресен център Виолета Тончева представи книгата на Митко Новков „От Медуза до Магрит". Есета по картини". Творбата излиза в луксозната поредица на издателство „Агата А" „Punctum", оформяна с графичния дизайн на Илко Грънчаров.

Известният с критическото си перо публицист и журналист, писател, литературен и медиен критик Митко Новков е носител на наградите „Паница", „Златен будилник", „Златен Пегас", Национална награда за оперативна критика по повод 150 години от рождението на Иван Вазов и Захари Стоянов и др. След книгите „Изядената ябълка", „БАРТвежи", „Подир сенките на литературата" и „Нервът телевизия" сега той предлага една изящна есеистична творба. Концептуална по своя замисъл, „От Медуза до Магрит" извежда своите рефлексии върху шедьоври на изобразителното изкуство, които със селективността на куратор Митко Новков е подредил във въобразена експозиция. Читателят е поканен на вернисажа, за да сподели изкушението и да се впусне, следвайки автора, в едно интригуващо изследване на митовете, които визията отразява, създава и чрез които въздейства.

От „Медуза Споделената" с нейния вкаменяващ поглед, през „Цветовете на смъртта" с Колелото на съдбата в "Codex Buranus" и у Захари Зограф, през „Везните на насилието", двойката Дон Кихот и Санчо Панса, видяна от Пабло Пикасо и Оноре Домие, картините-поуки на Стария Брьогел, трите открития на Младия Холбайн, „Луцифер, Емигрантът" на Магрит – във всички, неслучайно 13 есета, митовете извайват съдбата, наратива и нажежават съзнанието на читателя. Специално място е отделено на Бащата на психоанализата Зигмунд Фройд, който апропо също се е самосъздал като мит. След като е разполагал с двете инцестни истории – древнобиблейската за Лот и прелъстилите го дъщери и древногръцката за Едип цар, който убива баща си и се оженва за майка си, защо еврейнът Фройд избира за своето най-голямо философско откритие нееврейския мит? И дали, ако не се беше случило така, сега щяхме да говорим за Лотов, а не за Едипов комплекс? - спекулира, иронизира и съвсем сериозно пита философът Митко Новков.

„От Медуза до Магрит" избягва класическия изкуствоведчески тон, за да се задълбочи във философски и психологически анализ, който ерудирано и същевременно с лекота се движи между философия, психология, литературознание, естетика, културология, история и т.н. В подбора на артефактите, както и в техните трактовки, пролича умението на автора да провокира и да прокарва връзки там, където никой друг не ги вижда. Асоциативен и комуникативен, стилът неусетно приближава до високата материя на изкуството и една по-широка аудитория. Това впрочем също е една от целите на увлекателното четиво.

ПРЕМИЕРА НА ПОЕЗИЯ И ПРОЗА ОТ ВЛАДИМИР ЛЕВЧЕВ В КНИЖАРНИЦА „СИЕЛА" ВАРНА

На 23 август поетът и романистът Владимир Левчев се срещна с варненската публика в книжарница „Сиела" във ФКЦ. Двете последни книги на автора – стихосбирката „Черна книга на застрашениите видове", изд. „Жанет 45", 2011 и романа „Човекът и сянката", изд. „Сиела Норма АД", 2012 представи Виолета Тончева.

ЗАКНИГИТЕ

„Черна книга на застрашените видове"

„Черната книга" е паметна плоча, регистрирала резултатите от човешкото несъвършено знание. Тя е написана от гласовете на застрашените създания - жирафи, врабчета, мравки. Това, което те казват, е потресаващо и безжалостно, и само фактът, че талантът на Левчев ги е накарал да проговорят, е единствената надежда. Това, което ние трябва да направим, е да се вслушаме.

Майкъл Колиър

„Човекът и сянката"

Новият роман на Владо Левчев е любовен роман, в който няма да намерите розови сърца, а една странна, воайорска „не"-действителност, в която да се влюбиш означава да полудееш истински. Американската част от книгата пък е основата на тази лудост - животът и „любовта" в Америка повеждат главния герой обратно към България, за да го предадат напълно на демоните му. Когато прочетох „Човекът и сянката" за пръв път, бях леко стресната, защото интернет е кръв от кръвта ми и плът от плътта ми и си дадох сметка, че всичко мое и лично е на няколко клика разстояние за някой психопат-хакер... Любовта тук е „любов", а липсата на любов е унищожителна и самоунищожителна.

Препоръчвам „Човекът и сянката"! Вече няма книги, които се четат на един дъх, разказвайки интелигентно и същевременно достъпно за живота, за любовта, самотата и глада за човешки контакт. Тази е такава. Като филм.

Милена Фучеджиева

ЗА АВТОРА

Владимир Левчев е роден на 17 октомври 1957 г. в София. Завършва английска езикова гимназия (1976) и изкуствознание в Художествената академия в София (1982). Бил е редактор в издателство „Народна култура" (1982-1989), издател на забраненото преди 10 ноември 1989 независимо списание за литература и политика „Глас", зам.-главен редактор на „Литературен вестник", член на Изпълнителния комитет на Екогласност и главен координатор на Свободно поетическо общество. През 1994 заминава за САЩ с Фулбрайтова стипендия. Завършва MFA програма по Творческо писане (1996). Между 1996 и 2007 г. преподава литература и писане в University of Maryland (Балтимор), Montgomery College, George Washington University и American University (Вашингтон), американска литература в една гимназия в предградие на Вашингтон, както и български език във Foreign Service Institute (към Държавния Департамент). От есента на 2007 г. преподава литература в Американския университет в Благоевград. Автор е на стихосбирките: „Аритмии" (1977), „16 стихотворения" (1981), „Кой сънува моя живот" (1983), „Някой ден" (1983), „Цветя, градове и морета" (1986), „Пейзажи на неизвестен майстор" (1987), „София под луната" (1991), „Раззеленяване на сухото дърво" (1993), „Край" (1994), „Leaves from the Dry Tree" (1996, САЩ), „Черна книга" (1997), „Black book of the endangered species" (1999, САЩ), „Небесни балкани" (2001), „Архитектура на промените" (2003), „The Rainbow Mason" (2005, САЩ), „Събрани сънища" (2005), „Любов и смърт" (2009), „Бхакти" (2010), „The Refugee" (САЩ, 2011). Издал е още „Литература и морал. Статии, есета, студии" (1994), „Бог е любов" (2001), „Крали Марко – Балканският принц" (роман, 2006), „2084-та" (роман, 2010) както и редица книги с преводи, включително стиховете на Т.С. Елиът, А. Гинзбург, С. Кюниц, Х. Тейльр, В. Висоцки и „Бхагавадгита". Негови стихове са превеждани и публикувани в редица антологии и специализирани литературни издания у нас и в други страни, включително „Child of Europe: Penguin's Anthology of Eastern-European Poetry" (1990), "Yearbook of American Poetry" (1997), „Poetry Magazine" (Чикаго), Partisan Review (Бостън).

БАЛЕТНА АКАДЕМИЯ МАРЯН – 2012

Началото на уникалната балетна педагогическа школа за млади таланти БАЛЕТНА АКАДЕМИЯ МАРЯН бе поставено през август 2011 г. в красивото балканско село Марян от ДИЛЯНА НИКИФОРОВА - примабалерината на Софийска опера и балет и ДЕТСКИ БАЛЕТЕН ТЕАТЪР КАПКА - БУРГАС. Успехът, измерен с ентусиазма на участвалите деца, артисти и педагози, амбицира организаторите да превърнат академията в ежегодна традиция, свързана със серия от семинари и спектакли през летните месеци.

Втората БАЛЕТНА АКАДЕМИЯ МАРЯН се проведе през август т.г. в период от две седмици с участието на 40 деца от Бургас, Елена, Велико Търново, Димитровград, София и Варна. Разделени в три групи: начинаещи, средно напреднали и напреднали, те бяха обучавани от видни балетни педагози. В края на сесията младите таланти се представиха пред публика с три балетни концерта - в Марян, Елена и Велико Търново. Програмата с откъси от класическото балетно наследство - „Пахита", „Дон Кихот", „Лебедово езеро", „Корсар" и други, бе подготвена в рамките на академията, с участието освен на децата и на гост-артисти от Националния балет и Бургаската опера.

Педагози и репетитори в академията през тази година бяха: ***Класически балет*** – д-р **Диляна Никифорова** – примабалерина; **академик Красимира Колдамова** – примабалерина; **Дарина Бедева** – примабалерина и преподавател в НУТИ (Национално училище по танцово изкуство);

КУЛТУРЕН КАЛЕЙДОСКОП

Капка Роглева – примабалерина и балетен педагог; ***Характерни танци*** – **Гриша Роглев –** хореограф и **Росен Канев** - премиер-солист и преподавател в НУТИ; ***Дуетен танц*** – **Росен Канев –** премиер-солист и преподавател в НУТИ.

ГАЛА В „ОПЕРА В ЛЕТНИЯ ТЕАТЪР" НА 13 АВГУСТ

Специален гост Калуди Калудов – Почетен гражданин на Варна

Големият гала концерт с най-добрите оперни гласове – гости и солисти на Държавна опера Варна, се превърна през последните години в хубава традиция, с която завършва сезонът. Много приятни емоции предизвика

Оперната гала на 13 август, предпоследната музикална проява в Опера в Летния театър 2012. Традицията ще бъде спазена, като ще прозвучат любими фрагменти от оперите «Травиата», «Риголето», «Ернани», «Набуко», «Трубадур», «Аида» на Верди, «Дон Жуан» от Моцарт, «Кармен» от Бизе, «Турандот» от Пучини. В спектакъла под диригенската палка на маестро Борислав Иванов и режисурата на Кузман Попов, взеха участие оркестър, хор и балет на Държавна опера Варна. Концертмайстор Красимир Щерев, диригент на хора Малина Хубчева, ръководител на балета Екатерина Чешмеджиева. Както и солистите: Арсений Арсов, Димитринка Райчева, Евгений Станимиров, Ирина Жекова, Линка Стоянова, Кремена Дичева, Пламен Димитров, Свилен Николов.

Специален гост на оперната гала, която е под патронажа на г-н Кирил Йорданов, кмет на Община Варна, бе световноизвестният тенор Калуди Калудов - Почетен гражданин на Варна.

ЕСЕННИЯТ СЕЗОН 2012 НА ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР „СТОЯН БЪЧВАРОВ" С 3 ПРЕМИЕРИ И УЧАСТИЕ В „СЦЕНА НА КРЪСТОПЪТ"

Три премиери предстоят до края на годината в Драматичен театър „Стоян Бъчваров". В средата на септември е премиерата на култовата пиеса „Паметта на водата" от Шийла Стивънсън, постановка и музикална среда Стоян Радев Ге. К., сценография и костюми Мира Каланова, с участието на Теодора Михайлова, Веселина Михалкова, Даниела Викторова, Гергана Плетньова, Владислав Виолинов и Николай Божков.

В паметта има всичко...

Първата театрална пиеса на Шийла Стивънсън „Паметта на водата" я превръща в световноизвестна авторка. Поставена в Hampstead Theatre, Лондон от режисьора Тери Джонсън, пиесата печели престижната награда „Лорънс Оливие" (1996). Авторката адаптира сюжета за игралния филм „Преди да си отидеш", заснет от режисьора Луис Гилбърт с Джули Уолтерс и Том Уилкинсън (2002). В „Паметта на водата" прозира известна аналогия между психологическите портрети на героите и иновативната научна теория за паметта на водата и нейните кристални решетки.

Основните героини са три сестри, които - подобно на сестрите в древногръцките трагедии, при Шекспир и при Чехов, се срещат, години след като са се разделили, за погребението на майка си. Смъртта като повод за истинско общуване и опит за осмисляне на разпилените животи е двигателният център на заредения до краен предел с признания, отчаяния и изненади драматургичен текст. „Не можеш да махнеш дори една дума от тази сгъстена словесна енергия", коментира режисьорът Стоян Радев Ге. К., който посяга към култовата пиеса след Крикор Азарян, Красимир Спасов, Здравко Митков и Георги Михалков. В неговия прочит обичайното жанрово определение на „Паметта на водата" като черна комедия не е най-важното, защото когато става дума за памет, в нея има всичко...

За края на октомври се предвижда премиерата на класическото заглавие „Вуйчо Ваньо" от А. П. Чехов, режисьор проф. Пламен Марков, сценография Мира Каланова, композитор Калин Николов.

До края на 2012 г. режисьорката Веселка Кунчева ще приключи работата си по пиесата на Магдалена Борисова „Сън", отличена в конкурса за детска пиеса, проведен по повод 90-годишнината на Драматичен театър „Стоян Бъчваров".

Две постановки от репертоара на театъра са селекционирани за участие в XVI Международен театрален фестивал "Сцена на кръстопът" в Пловдив (10-23 септември 2012). На 17 септември в Драматичен театър Пловдив, Камерна зала се игра копродукцията на Драматичен театър „Стоян Бъчваров" и НАТФИЗ „Гленгари Глен Рос" от Дейвид Мамет, режисьор проф. Пламен Марков, превод и сценична редакция проф. Пламен Марков, сценография и костюми Мира Каланова, музика Мира Искрова. Участват студентите от класа на проф. Марков: Александър Узунов, Илия Виделинов, Камелия Хатиб, Леарт Докле, Лили Сучева, Нено Койнарски, Николай Кенаров, Слави Минков, Стефан Додуров, Яким Неделчев На 18 септември, отново в Драматичен театър Пловдив, Голяма зала бе показана премиерната постановка на Варненския драматичен театър „Дон Жуан или любовта към геометрията", по текстове на Макс Фриш, Жан-Батист Молиер, Салвадор Дали, Луиджи Пирандело, Жорж Юлгар, сценична версия и постановка Георги Михалков, сценография Петър Митев, костюми Петър Митев и Стоян Радев, хореография Ива Караманчева, авторска музика Веселина Драголова и Иван Драголов. Участват: Владислав Виолинов, Стоян Радев, Веселина Михалкова, Гергана Плетньова, Мариела Станчева, Даниела Викторова, Пламен Петков, Пламен Георгиев, Свилен Стоянов, Валентина Козарева, Валентин Митев, Георги Йовчев.

До края на годината на варненска сцена зрителите ще видят освен новите и добре познатите спектакли: „Ричард III", "Фауст", „Бремен", „Страсти под брястовете", „Битие 2", „Американска рулетка", „Урбулешка трагедия", „Дамски шивач", „Големанов", „Гленгари Глен Рос" и разбира се „Дон Жуан или Любовта към геометрията".

Есенният сезон 2012 на Драматичен театър „Стоян Бъчваров" започва, в сравнение с предишни години, много по-рано. Първата среща със зрителите бе на 30 август, Сцена Филиал, с най-търсеното комедийно заглавие „Дамски шивач" от Жорж Фейдо, сценична адаптация и постановка Румен Велев, сценография и костюми Тодор Игнатов, музика Стефан Димитров, хореография Нина Козина, текст на песните Ваньо Вълчев. Участват: Александър Илинденов, Валентин Митев, Свилен Стоянов, Симеон Велков, Веселина Михалкова, Мария Гинкова, Даниела Викторова, Милена Кънева.

СЦЕНА, ЗАРЕДЕНА С ТЕАТРАЛНАТА ЕНЕРГИЯ НА СТОЯН КАМБАРЕВ

На 15 септември 2012 г. Варненският драматичен театър официално покани първите си гости на новата Камерна сцена „Стоян Камбарев", посветена на паметта на културния български режисьор Стоян Камбарев (1953-1998). Дълбоко свързан в последните години от живота си с варненската трупа, харизматичният режисьор създава тук незабравимите си спектакли „Черна дупка" (1994) и „Майката. Васа Железнова 1910 (Клямзинският продавач)" (1995). С навлизането си в неизследвани естетически територии те променят мисленето за театъра като изкуство, задават нови естетически критерии и предначертават творческия път на актьори като Стоян Радев, Веселина Михалкова, Милена Кънева и други.

Неслучайно Стоян Радев, изиграл първата си значима роля в постановката на Стоян Камбарев „Черна дупка", постави специално за откриването на новото театрално пространство пиесата „Паметта на водата" от Шийла Стивънсън, с участието на Теодора Михайлова, Веселина Михалкова, Даниела Викторова, Гергана Плетньова, Владислав Виолинов и Николай Божков.

При откриването на Камерна сцена „Стоян Камбарев" Милена Кънева риторично сподели: „Какво е паметта? Един съкровищник, едно потайно място, където са притаени моментите на победи и отчаяния, на всички мигове, които са ни карали да се изправяме на пръсти от гордост или да се снишаваме от срам. Понякога спомените сами изникват, а понякога сами изпитваме необходимост да ги викаме, за да ни бъдат опора и светла пътека. Всяко едно представление, в което се впускаме - да репетираме, да го споделяме после със зрителите, се превръща в част от този скъпоценен багаж - паметта. Времето пречиства нещата и понякога остава едно усещане за енергия. Именно енергията, която излъчваше Стоян Камбарев, която зареждаше всички нас, хората, с които работеше и ни караше да не чувстваме необходимост от храна и сън, а да останем в неговата аура, да попиваме думите му, да изследваме текстовете заедно и да се опитваме да откриваме нови възможности в себе си...

Тази енергия, която сега е част от нашите спомени, ни подтикна да създадем едно специално място във Варненския театър, една сцена, която да носи неговото име и - надяваме се, част от неговата енергия чрез нас", обобщи посланието на новата театрална сцена Милена Кънева.

С аплодисменти бе посрещната Деси Тенекиджиева - съпругата на Стоян Камбарев и председател на фондация „Стоян Камбарев". Известната актриса и певица, родена във Варна, бе довела на тържеството сина си Йосиф Камбарев и родителите си. Тя емоционално се върна към спомена за човека и твореца Стоян Камбарев, сподели моменти от творческото му пристрастие към Варна, режисьорските му търсения и човешките му срещи с варненските актьори в постановките „Черна дупка" и „Майката. Васа Железнова 1910 (Клямзинският продавач)". „Щастлива съм", каза тя, „че паметта за Стоян Камбарев днес възкръсва чрез Варненския драматичен театър и новата сцена, която носи неговото име. За мен е много вълнуващо, че именно Стоян Радев и Веси Михалкова – актьорите, в които пръв режисьорът Стоян Камбарев повярва, днес отправят към него своя жест на признание и любов с постановката на такава сложна и красива

пиеса като „Паметта на водата".

Припомняйки разбирането на Стоян Камбарев за театъра като "самотно занимание", „старателно подреден хаос", „спомен и живот ... никога смърт", Деси Тенекеджиева пожела на новата сцена „да бъде заредена винаги с театрална магия". Тя насочи вниманието и към експозицията с предоставени от фондация „Стоян Камбарев" фотоси, които водят зрителите по стълбите към новата театрална зала на последния етаж на Сцена Филиал. Накрая Деси Тенекиджиева изрази надежда, че фондация „Стоян Камбарев", екипът на Варненския драматичен театър и ръководството на Театрално-музикален продуцентски център Варна заедно ще успеят да осъществят мечтата за един нов театрален фестивал, вдъхновен от естетиката на Стоян Камбарев.

Директорът на Театрално-музикален продуцентски център Варна Даниела Димова потвърди намерението на двете институции да работят за общата кауза и откри Камерна сцена „Стоян Камбарев" с пожеланието за върхови творчески постижения и многобройна публика.

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

01-13 август 2012

„КОПНЕЖЪТ В САМИТЕ НАС"

Изложба живопис на Антон Антонов

От последната изложба на Антон Антонов във Варна измина доста време. Позагубихме си следите, той започна да атакува по осезателно софийските и чуждестранни арт салони. Обяснимо. Творецът трябва да изработи своя коректив на база на сравненията. Накъде е лъкатушила през това време творческата му и житейска диря, търсейки необяснимите неща, споделя преди срещата ни авторът: ***„От много дълго време имам желание да покажа картините си отново във Варна. Чести са изявите в столицата, Варна е от другата географска страна, а аз в средата, в Дряново, където Предбалкана примирява, или не, гладът в мене за пътешествия. Разбира се тези пътешествия са предимно на платното, където, подобно изследовател, изучавам света и основно себе си. В това пътуване несъмнено се променям, изразните средства стават други, критичността също, но преследваният е все Картината. С годините с по-голяма категоричност осмислих една споделена мисъл на покойния вече Максимилиан Киров, че няма значение дали творбата почива на фигуративен или абстрактен принцип, дали изразността е импресионистична, експресивна или класически академична, същественото в случая е дали тя позволява на зрителя да се чувства част от нея."***

Gallery ART MARKONI

книгите в личната библиотека или усилието да са публика в театрите и концертните зали?"

За изложбата в галерия Арт Маркони е събрал творби от последните няколко години - пейзажи, фигурални композиции и натюрморти.

„Идеята ми е те да бъдат обединени от привкуса на моя Предбалкан, където ателие, градина, природа и небе са част от мен самия. С други думи изложбата ще бъде опит, на гости в морска Варна да дойде една различна природна среда, в която хоризонтът не е границата между морето и небето, а копнежа в нас самите."

Ваня Маркова, галерия „Арт Маркони"

Антон Антонов е роден на 28 юни 1962 г. в София. Детството му преминава в Дряново, където завършва средното си образование в местната гимназия „Максим Райкович". Завършва „Живопис" във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий" във Велико Търново. Първата му самостоятелна изложба е през 1989 г. в Сливен.

Майсторът на четката има самостоятелни изложби в Полша, Португалия, Италия, Словакия, САЩ, в дом „Витгенщайн" във Виена – Австрия, в Париж. Негови творби са притежание на колекции в Япония, Чехия, Германия, Италия, Гърция, Франция, Белгия, Португалия, Испания, Холандия, Швейцария, Англия, Китай, Турция, Южна Африка, САЩ и др.

Живее и работи в Дряново.

Худ. Антон Антонов - Божури

Естествено следва въпрос как реагира публиката в различните страни, в които е показвал творбите си: ***„ Няма разлика в това как различните хора съпреживяват една творба. Просто едни имат това общение, имат нужда от него и го търсят. Има разлика обаче в общото ниво на възпитание, на респект към работещите с духовната ни същност, с неуловимото - както в личен план, така и на ниво общество. Защото доста хора биха могли да постигнат финансова мощност, но колко биха били публично дадени за пример за картините, които имат, за***

„ОТКРАДНАТИ МИГОВЕ"

изложба - живопис на Албена Щениовска-Еглофф

2 – 16 август 2012 г.

Изследователите на културата са дефинирали няколко вида време, които човекът обитава – линейно, циклично, митологично, агонално…. В тази последователност се поставя и концентрираното време, преживяно като "миг" и натоварено с много смисли и емоции.

Авторката Албена Щениовска интерпретира времето - миг през темата за любовта като представя в екпозицията циклите : "Спасена нежност", "Близко и далечно", "Сезони на чувствата", "Имагинерни сигнали" и "Вътрешни пространства", обединени във форматите на диптих, триптих и повече модули. Любовта е мислена в нейните ипостаси – влюбване, страстно обичане, любовта като незаинтересовано състояние, любовта като притежаване, любовта, която вдъхновява и близостта, която я погубва, любовта като мираж и като път. Всички тези идеи авторката пресъздава художествено със средствата на една нефигуративна монохромна живопис, естетизираща силата на човешкото изживяване.

„ Всяка нова изложба за мен е един експеримент и опит да изразя това,което ме вълнува точно в този момент, когато създавам картините си. Недоизказаните неща, подсъзнателното ме води в процеса на работа. Опитвам се да изляза от рационалната рамка на композицията и да я изведа до чисто емоционална - само с вибрацията на цвета и графичността на линията. Природните картини, които представям в част от творчеството си - не правя илюстрация на тях, а ги търся поскоро, като състояние на духа. Едно навлизане навътре, в онези имагинерни сигнали-раждайки светлината, които внушават само позитивни мисли и излъчват такава силна енергия,която усещам, като любов. И в едно пътуване към себе си - всеки от нас може да усети силата на тази любов. А, когато започвам нов цикъл картини и говорим за началото - аз си представям светлина, която се ражда в мрака. И всеки път то е един душевен катарзис за мен." – споделя авторката.

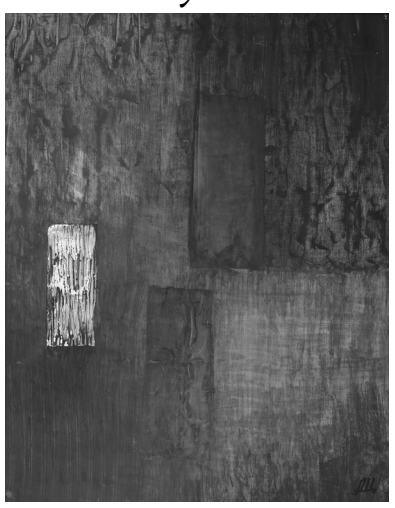

Албена Щениовска-Еглофф - Reflection

Рени Данаилова /сп."Art in Bulgaria"-2000/ за авторката : "За Албена Щениовска-Еглофф, абстрактната форма е онсовен начин на изказ в живописта. Тя успешно съчетава хармонията на цвета с цялостното светоусещане за динамика. Техниката ѝ често пъти включва колажа, който ѝ позволява да осъществи вижданията си за сложно пространствено композиране, закодирано зад привидната плоскостност на образа. Дълбочината, емоционалната категоричност на цвета, графичната изчистеност и баланс на образната система, са само някои от особеностите в композиционното изграждане на творбите ѝ."

*АЛБЕНА ЩЕНИОВСКА-ЕГЛОФФ - **1968 г.***

-1996 г.-завършва майсторски клас по живопис,при проф. Николай Майсторов-Свободна Академия"Жул Паскин"- София

-От 1997 г.- член на СБХ (секция живопис)

-От 1993 г. - участва в национални и колективни изложби в България и чужбина: Германия – Франкфурт, Берлин ;Австрия – Виена; Белгия – Брюксел.

-От 1992 г. - представя самостоятелни изложби, които са над 15-в страната и чужбина: Словакия-Братислава,Модра;Унгария-Будапеща; Австрия - Виена;Франция-Париж.

Нейни произведения са притежание на частни колекции и галерии в България, Франция, Швейцария, Германия, Австрия, Унгария, Словакия, Италия, Испания, Англия, Дания, Холандия, САЩ.

Живее и работи в София.

„TERRA INCOGNITA" (НЕПОЗНАТА ЗЕМЯ)

Изложба живопис на Васил Петров

14 - 28 август 2012

И до като светът се е устремил към откриване на нови вселени в необятния космос Васил Петров преоткрива себе си чрез собствен прочит на познати и непознати места в България. В ескпозицията „TERRA INCOGNITA" преобладава пейзажът. Далеч от визуалната достоверност художникът е отприщил цветова и образна сетивност, за да ни въвлече в магнетичността на изобразявания географски обект. С присъщия си замах, създаващ известен драматизъм, той търси връзката с определено събитие, епоха, състояние. Детайлът е препратка, намек, ключ към мисловния поток.

Акцент в изложбата е „Перперикон" – тракийско светилище представляващо загатка и до днес, независимо от многото исторически източници и направени разкопки. Място, изиграло значима роля в предсказания със огромно значение за световната история:, че Александър Македонски ще покори Азия, а римляните ще създадат мощна империя. То е свързано с митичната фигура на Орфей и цялата философско-религиозна система, получила името орфизъм, както и дионисиевите мистерии. Орфей, един от любимите и предпочитан за пресъздаване образ в платната на Васил, отново заема централно място, този път в сцена от завръщането на Одисей. Изключително завладяващата фигура на певеца, дърпащ със замах струните на своята лира и изстръгващ вероятно неземни звуци, съдейки по танцуващите в екстаз сирени. Извиващи полудели тела те се сливат с танца на разбеснелите се вълни заливащи палубата и готови да отнесат всичко намиращо се на нея. Огнения фон на хоризонта допълва усещането за изгаряща страст, дива и неовладяна. Тази творба е събирален образ на представите за орфическите тайнства и разюзданите вакханалии в чест на бога на виното и веселието Дионис.

Худ. Васил Петров - Храм

Непознатата земя – България е тема предизвикана от личния протест на твореца срещу подценяването на нашата история и не достатъчното популяризиране на светилищата, на знаковите места в страната ни. И ако съседните ни държави Турция и Гърция продават с умение легендите си, дори и при несъществуващи вече артефакти и останки, то ние проявяваме недопустима небрежност към невероятните си забележителности. В поредицата „Храмът", „Търново", „Пълдин", „Кале" и т.н. той балансира историческата препратка на изобразяваните обекти с разкриване на живописната им природа, пресъздавайки ги като геопластика. Те са послания във времето, натоварени с функцията да провокират емоционалния ни и мисловен процес към друг прочит на историята. Този, който минава през самочувствието ни, който ще накара децата ни, виждащи себе си като космополити и граждани на света, да носят пламъка на Орфей в сърцата си и да помнят езика и обичта си към тази „TERRA INCOGNITA" БЪЛГАРИЯ.

Gallery ART MARKONI

ИНТЕРВЮ СЪС СЛАВИМИР ГЕНЧЕВ – НОСИТЕ Л НА ДЕБЕЛЯНОВАТА НАГРАДА ЗА 2012 ГОДИНА

От стр. 1

изкуството при големите творци винаги ме е държала буден и нащрек и не ми е позволявала да се самооблащавам и самозабравям. Така че покрай радостта си, че получавам подобно признание, гледам да не забравям, че медалът има две страни. За мен е важно, че България е родила такъв голям поет като Димчо и че българският език е способен да достигне такива поетични, художествени върхове. Смисълът на тази награда е в това, че тя се присъжда на поети от „Дебеляновото коляно“. Съвременната българска поезия произхожда - перифразирам Атанас Далчев - от последните фронтови стихотворения на Димчо. Както руската литература произлиза от повестта „Шинел“ на Николай Василиевич Гогол (според думите на Висарион Белински), така и новата българска поезия от Първата световна война насам произхожда от войнишкия шинел на Дебелянов - и преносно, и буквално. Надявам се, че съм малка частица от тази велика традиция.

- Забелязала съм, че в творчеството Ви преобладават гражданските мотиви. Какво ги провокира?

- Всъщност имам и много лирично-любовни стихотворения, но по-често в публичното пространство се появяват гражданско-социалните. Провокира ме самият живот; не мога да остана безучастен – нито като действия, нито като писателство – към „въпросите, които никой век не разреши“, както пише в писмо до свой приятел Димчо. А те – въпросите – не са се променили. И отговорите все още се търсят. Затова поетите пишат, затова пиша и аз. Всяко стихотворение понякога е отговор, понякога е въпрос. *„Човек до въпросите първо израства./ После ще им отговори.“* Това двустишие е от поета Борис Гуляшки, когото много ценя. Той неотдавна си отиде от този свят. Всичко в живота е важно и интересно и той трябва да се живее плътно, наситено, вътрешно. Същевременно поетът трябва да вижда и цени красотата на природата, на живота, на вселената.

Изпитал съм си на гърба
драмата на битието -
хем да вървя по ръба,
хем да се радвам на гледката.

- Какво е Вашето послание към четящите и пишещите хора в България?

- Да четат класиците – български и чуждестранни, и да търсят книгите на забравените поради отношението към тях по времето на комунизма творци като Константин Константинов, Димитър Подвързачов, Георги Райчев, Дамян Калфов, Трифон Кунев, Асен Христофоров, Георги Марков... Има цяло съзвездие от поети и писатели, отричани или оценявани негативно според каноните на класово-партийния подход, което нанесе тежки деформации върху българската литература и българския литературен процес. За да съществува приемственост в една национална литература, тя трябва да се разглежда единно, художествено, а не партийно и пристрастно. Затова го има днешният духовен вакуум: отпаднаха (колкото и да се съпротивляваха и съпротивляват) имената на „певците на социалистическото строителство“, което се оказа чиста загуба на време и труд, обаче отсъстват все още имената и творбите на писателите от „другата“ българска литература. А точно те бяха и са продължителите на естествената национална литературна линия, която пък ние следваме и трябва да следваме днес. Ето защо за всеки поет и писател е много важно да притежава широка литературна култура.

Вторият важен елемент са доброто познаване на родния език, чисто езиковата култура. Без големия потенциал на езика поетът не може да достигне до върховете на Словото, защото ще му липсва богатството и многообразието на езиковите възможности на българския език, а те са неизчерпаеми. Наблюдавам при мнозина от днешните пишещи хора тревожна езикова бедност, едноплановост, непознаване на граматиката и правописа, липса не езикова и литературна култура. Невъзможно е с беден речник да изразиш дълбоки чувства и мисли. Ще се наложи да пишеш “искрено”, а най-лоши са, както казва Оскар Уайлд, искрените стихове. Не може хубавото стихотворение да бъде написано лошо...

- Нашият вестник се издава в морски град. В тази връзка: имате ли стихотворения за морето? Ако да, бихте ли представили някое от тях пред читателите на вестник „КИЛ“?

- И за мен морето е „най-голямото събитие“, както писа един от любимите ми поети - Христо Фотев. Имам няколко „морски“ стихотворения, публикувал съм преди години стихове в алманасите „Простори“ (Варна) и „Море“ (Бургас). Приятели бяхме с Владимир Левков, лека му пръст, познавам и други поети и писатели от Варна и Бургас. Във в. „КИЛ“ преди няколко години излезе мое стихотворение, посветено на чудесния поет и близък приятел Иван Манолов, написано след трагичната му гибел при пожар в трюма на кораб в едно холандско пристанище... Две други стихотворения съм написал за Христо Фотев... Доста са, всъщност, стихотворенията ми на морска тема. Ето едно от тях, в което морето присъства като символ на живота и света.

Книги от Славимир Генчев:

„Перо от огъня“ (1989)

„Черна кутия“ (2000)

„Цветоглед“ (2005)

БЕРМУДИЯ

Единственият път към тебе
е необятното море.
Трагичният ще хвърли жребий
и вкъщи
ще се прибере.

Опитомените ще драскат
край неизбежния прибой;
заплетен в китка водорасли
подлецът
ще удави свой.

Захапал лакомо филия
ще псува нищият човек
и ще разправя, че се криеш
на дъното на този век.

Страхливците ще се надлъгват:
акули,
бури,
плитчини.
А от бермудските
триъгълници
ще идват лоши новини.

Но някой котвата е счупил
и корабът му е на път.
Защото никой не е купен,
преди това да му втълпят.

- Както знаете, миналата година „КИЛ“ навърши 20 години. Какви са Вашите впечатления от него? Пожелайте нещо на екипа, авторите, читателите му.

- Да, разбрах, че миналата година сте имали юбилей. Честитя ви го „на патерица“. По начало излизането на вестник за култура, изкуство и литература в днешно време си е истински подвиг и голямо завоевание. Макар че е месечен и всъщност е вид списание. Не мога да кажа, че го чета често, но имам ли такава възможност, „изяждам“ го. Защото освен информациите, свързани с регионални културни събития и автори, за които няма къде другаде да прочета, вестникът предлага и много материали от общонационално значение, които също другаде не съм срещал. А това е голямо богатство. И като казвам „регионални“, не искам да кажа, че те не са общонационално значими, а ги наричам така само в географски смисъл. Особено ми допаднаха в последните броеве статиите за Ячо Кабаивански, за когото малко знаех, за Димитър Шишманов, за Паисий Хилендарски....В литературно-историческия очерк за Ячо Кабаивански открих интересно мнение за Яна Язова, чиято стогодишнина се отбелязва тази година - една справедлива, струва ми се, критика за нейния роман „Капитан“, от която си направих съответните изводи.

Пожелавам на екипа ви здраве и сили, за да продължавате да списвате вестника все така богат и разно*ЛИК* и да запълвате духовните празнини в живота и душите със същата енергия и творчески хъс.

КНИГОПИС

Екатерина Митева „КЕТ”

„Колор Принт – ПАК”. Варна, 2012 г.

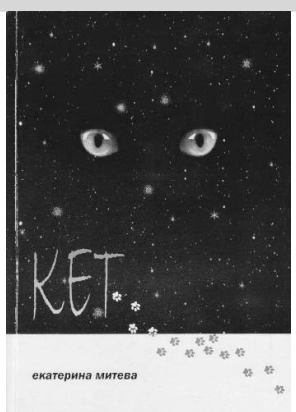

Труден път! Дълго време по него вървя...
Пропаст зее зад мен, щрака челюст и дебне.
Не вали звездопад и не грее зора,
и сърцето ме моли за отдих да седне.

А на пътя ми ангели паднали спят...
Пеперудени ангели тътрят колене...
и търгуват с крилата си в стръмния път,
и купуват охолство, и продават летене.

И вървя – крачка, вяра, и стих!
И пълзя, но крила не откъсвам от мене.
Не продавам крилата си мои до Смърт!
Тя с крила не търгува! С тях ще ме вземе.

„Национален кулски поетичен панаир „Йордан Йончев 2009-2011””

(сборник стихове под редакцията на Анелия Гешева). Кула, 2011 г.

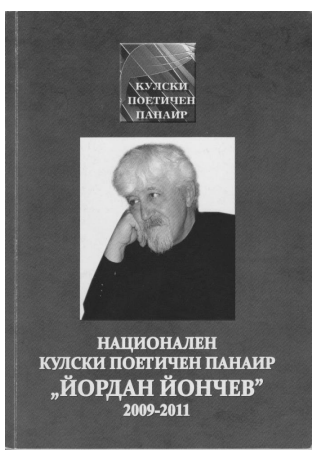

Сборникът съдържа наградени, отличени или избрани от журито творби на 47 от участниците в престижния Кулски поетичен панаир за периода 2009 – 2011 г. Издаден е по случай 130 години от основаването на читалище „Просвета” – Кула.

Цонка Христова. „Попитах мама...”

(фрагменти, есета). Изд. ЕКС-ПРЕС”. Габрово, 2011 г.

- Молих се, работих, надявах се... и вместо в хола на живота, се озовах в килера, налазена от паяци. – Нали ти ме учеше така? – попитах мама. - Не можеш да се молиш, без да имаш Бог. Не можеш да се надяваш, без да си отчаяна. Не можеш да местиш камъни, без някой от тях да те нарани...Когато попаднеш между зъбите на живота или ги счупи, или се остави да бъдеш погълната. Това е решение, което изисква сила, а не знание.

- Защо днес хората малко четат? – попитах мама - нужно ли ни е тайнството на книгата, за да прозрем това, което ни заобикаля?

- Когато врабчето кълве трошички, то всъщност чете книгата на живота. Когато рибите рисуват елегантни сребристи елипси вурху платното на водата, те ни разказват приказки. Ако тялото ни е гладно, ние му даваме нужното. Книгата е храна за душата. Очевидно днес нашите души нямат апетит. Това означава, че или са болни, или - преситени...

СТО ГОДИНИ ОТ ОБЯВЯВАНЕТО НА БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

От стр. 1

теля не е работило, за да извае в съвършенство образи на това същество, образ и подобие на Бога. Като че ли някой скулптор карикатурист с няколко груби удара на чука е създал своето творение, за да даде представа за нашите прадеди от каменната епоха. Неговите кафяви очички, потънали дълбоко в черепа, гледат уплашено и недоверчиво света и като че ли говорят:

- Вижте колко съм онеправдан, недодялан и от Бога убит. Не ми се смейте, моля!...

Умствените дарби на Георги Колев напълно съответствуваха на неговата външност. През ръцете ми минаха няколко набори от новобранци. Но такъв тъп, несхватлив момък рядко е попадал под знамената. Напраздни бяха усилията на офицери и подофицери да внедрят в него елементарните понятия на военното дело. Отговорите му възбуждаха смях в цялата батарея и още повече дразнеха безпомощните му учители.

Цели два месеца изминаха от постъпването му в казармата, а той още не можеше да козирува. Към началниците се носеше с една комична фамириалност, нямаща нищо общо със строгите постановления на дисциплинарния устав. Спомням си го веднъж, на едни занятия по „материалната част“. В тия занятия войниците се запознаха с устройството на оръдието, названията на неговите съставни части, разглобяването и чистенето му. Разглобявахме затвора на оръдието. На масата беше сложена една медна рама, която затваряше плътно задната част на канала и не допущаше прорив на газове при изстрела.

- Кой ще ми каже, момчета, как се казва тази част? – запита взводният командир, сочейки на медната рама.

- Аз, г. подпоручик! – обадиха се десетки гласове от редицата. Всички искат да се проявят със знанието си, но най-много от всички крещеше Петраки Михайлов, който все искаше да бъде пръв. Взводният командир, обаче, не обръщаше никакво внимание на него, а това просто измъчваше нетърпеливия момък. А Георги Колев мълчеше, сякаш искаше вдън-земя да потъне, само и само да избегне погледа на взводния командир. Въпреки това началството се обърна към него.

- Георги Колев, кажи, кажи ти!

Минаха минута, две. Нещастникът мълчеше. По-скоро масата щеше да проговори, отколкото Георги Колев да назове името на това зловещо желязо, което беше поставено на масата , за да измъчва неговия неподвижен мозък.

- Е, кажи де! Я виж, ти не знаеш, засрами се най-после!

- Да кажа, г. подпоручик, обадиха се неколцина.

- Аз, аз да кажа! – закрещя Петраки Михайлов.

Чувствуваше се напрежението на 50 души войници, които не можеха да понасят по-нататък невежественото мълчание на Георги Колев. А той, чувствувайки върху себе си насмешливите погледи на другарите си, смутен и разтреперан, едвам стоеше на краката си. Пот течеше от челото му. Най-сетне, за да се спаси от това непоносимо мъчение, той като че ли в просъница промърмори:

- Не знам, г. подпоручик.

Настана общ смях. Аз бях вън от кожата си.

- Как не знаеш! Я се помъчи, може да се сетиш!

Но Георги Колев беше решил да умори от смях другарите си:

- Червено джилязо, г. подпоручик!

Тук вече търпението на Петраки Михайлов се изчерпа и нарушавайки общата тишина, на десния фланг се чу сърдитият му глас:

- Не виждаш ли, че е медна рама бе, хапльо с хапльо!

В първия момент даже и аз започнах да се смея. Малко след това, обаче, с най-строг тон направих бележка на нетърпеливия Петраки Михайлов, че не е позволено да се обажда в строя, когато не го питат. С това мъчението на нещастния новобранец свърши. Той отправи благодарен поглед към Петраки, че го е спасил от тази нравствена инквизиция.

- Нищо няма да излезе от него, г. поручик, каза старшият подофицер Вълчан Илиев. Най-добре е да го изпратим в конюшната да рине тор. А напролет ще го командироваме в зеленчуковата градина: казват, че разбирал от градинарство.

Друг път, на едни упражнения по машинна гимнастика, взводният подофицер накара Георги Колев да се обърне на лоста, просто упражение, което всички новобранци отдавна бяха научили. Георги Колев, обаче, залюля своето недодялано туловище на хоризонталния лост, увисна безпомощно като парче дроб и после, като видя, че всичките му другари примират от смях, скочи на земята, изгледа сърдито старшия подофицер и изръмжа като малко зверче:

- А бе, господин старши, баш на най-мъчното ме водиш. А кафявите му очички, отправени враждебно към цялата вселена, като че говореха:

-Ако щете, заколете ме, това съм аз.

А занятията в батареята следваха неуморимо своя ход, с убийственото си еднообразие. Ето, сутринта по леглата насядаха новобранците и започна урок по гарнизонна служба.

НОВОБРАНЕЦ

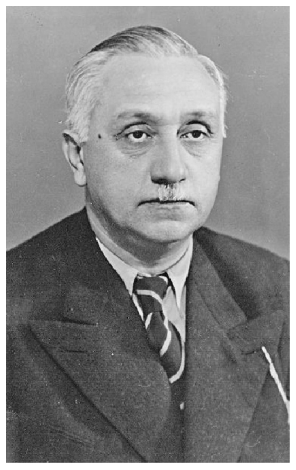

Тодор Кожухаров
(1891- 1945)

- Георги Колев, какво е това часовой?

- Часовой, г. подпоручик, е лице свещено и неприкосновено.

- Как тъй неприкосновено?

- Неприкосновено, защото никой не смее да го закача, когато е на пост.

- Тъй!... Ами какво ще направиш, ако неочаквано някой тръгне към тебе, когато си на пост?

- Ще го предупредя, а след това, ако не си отваря очите, ще го мушна в корема.

Ден след ден се нижеха, а страданията на нашия мъченик нямаха край, Георги Колев беше съвсем равнодушен към плесниците на взводните командири, понасяйки ги търпеливо, безразлично, като че ли те не се отнасяха за него. Подофицерите съвсем не щадяха момъка. Няколко пъти ги предупреждавах да бъдат внимателни и да не злоупотребяват със своята власт над този беззащитен нещастник.

Веднъж, обаче, още е в паметта ми този неприятен ден, ние произвеждахме действие при оръдията. Георги Колев беше мерач при първо оръдие и въпреки всичките му усилия, не можеше да усвои мерането в спомагателна точка. Отклонението на мерната линия по ъгломера за него беше една недостъпна област на човешкото познание. Потребявах всичките усилия на педагогиката и с най-нагледни средства се мъчих да втълпя в ума му тази проста работа, която трябва да бъде разбрана от всеки артилерийски войник. Търпението почна да се изчерпва. Нервиран, скарах му се. В този миг, обаче, Георги Колев обърна към мене своите уплашени, потъмнели от мъка очи, и за пръв път аз видях в тях две сълзи. Гледаше ме той, но не със злоба и укор. И страх не беше това, което прочетох в очите му. По-скоро съжаление, извинение личеше в погледа му, като че ли той искаше прошка от мене, задето е така прост и несхватлив:

- Не се коси, ба, г. подпоручик. Аз жа са науча, ба! - измърмори той на своето твърдо наречие, с което говорят селяните от долината на Марица.

Почувствувах се неловко. Изкомадувах високо на батареята:

- Прекрати, прибери оръдието в парка.

След това отидох в дежурната стая. Късно през нощта обиколих батарейното помещение като дежурен по полка. Чуваше се равномерното хъркане на уморените войници. По едно време, вляво от мене дочух задавено скимтене. Плачеше някой тъй жалостно, тъй тихо, сякаш се страхуваше да не би околните да чуят болезнените спазми на душата му. Приближих се до леглото. Това беше Георги Колев.

- Защо плачеш?

Той скочи уплашено, готов да понесе всички нови изпитания.

- Защо плачеш? – запитах го повторно.

- Мъчно ми е, г. подпоручик. Тъй ми е мъчно, че ме е страх да не би да извърша някое чудо. Додея ми всички да се смеят над мене. А пък и аз човешка душа нося. Мъчно ми стана, дето днес ми се скарахте. Макар че по занятие съм слаб, ако стане война, жъ са бия повече от всички. Не мойте ме хока. Не давайте да ме хокат и старшините.

Всичко това той изговори на един дъх, с хълцания, тъй както плачат малките деца, когато ги бият. Някакъв кран се бе отворил, за да изтече тази войнишка мъка.

Дълго, дълго говорихме ние с моя подчинен. Едно, обаче знам, че от тази паметна вечер аз, недозрелият още 23 годишен подпоручик, излязох по-опитен: в два часа успях да вникна в това, което се нарича човешка душа, да прозра в дълбините на тази прикрита душа на българския войник, дето като в тъмни някакви чертози се крият неизвестни никому ценности. И веднъж завинаги се заклех да не бъда тъй груб с войниците.

Когато свърши курсът на новобранците, Георги Колев си отдъхна от мъченията. Често го виждах в конюшнята на уборка. Тук той беше в своята стихия.

- Здравей, юнак! – весело го поздравявах аз, минавайки край него. А Георги Колев, щастлив и доволен, даваше израз на радостта си с гръмогласен вик, който се чуваше чак до другия край на конюшнята:

- Здраве желаем, г. подпоручик.

Две години след това започна Европейската война. На една позиция северно от Каймакчалан ние имахме жестока саморазправия със сръбската артилерия. Две полски батареи съсредоточиха огъня си върху нас и в продължение на два часа нашата позиция представляваше кратер на един малък вулкан. Беше почнало да се мръква, когато ми съобщиха по телефона в наблюдателня пункт, че канонирът Георги Колев е разкъсан от гранатни парчета. В най-големия огън той докарал два товара снаряди при батареята и на 20 крачки зад първо оръдие го настигнала смъртта.

Късно през нощта ние помъкнахме към гората зад позицията, завит в платнище, без време загиналия Георги Колев. Само аз и фелдфебелът го изпратихме до вечното му жилище. Фелдфебелът носеше един карбитов фенер. Преди да го пуснем в гроба, аз открих платнището и за последен път под слабата светлина на фенера зърнах познатото лице на моя подчинен. Очите му, вечно уплашените очи на Георги Колев, бяха широко разтворени и, сякаш за последен път, изправен пред прага на небитието, той се прощаваше с този широк и тъжен свят, отправяйки сетня молба към своя началник:

- Не се коси, ба, г. подпоручик.

Далече на запад забумтяха батареите към завоя на Черна, засвяткаха стотици ракети по черните урви на Каймакчалан, и във вихъра на това балканско сражение, от Пелистър до Кожух, се долавяха мощните акорди на погребалния марш, който заглушаваше мъничкия траур в пета планинска батарея. Хиляди човешки същества страдаха и умираха в този миг, когато прислугата на първо оръдие заравяше в гората тялото на своя другар.

И днес, ако тръгнеш по пътя от Градешница за Търнава, там вляво, в дъбовата горичка, може би ще зърнеш дървения кръст, на който личи надпис: „На честния и търпелив войник Георги Колев, от с. Голямо-Конаре, Пловдивско, убит на 10. октомврий 1916 година.“

Худ. Ангел Атанасов (Ачо) - Залив Балчик 70х60 см

ГЕОРГИ Н. НИКОЛОВ

"ВЛЮБЕНИ ВЪВ ВЯТЪРА ПЛАТНА"

Откъс

Прозата на Славчо Чернишев можем да оприличим с груба поезия, освободена от рамките на римата. Уморено крачеща по мокрия пясък на плажа, по люлеещата се палуба, по спиралата на мечтите си за суша... И подканваща читателя към съпричастност, която той с готовност приема. Търсейки в разказаното самия себе си...

С "Флагман" – силно идеализиран и по човешки убедителен, Върбан Стаматов внуши на колегите си маринисти необходимостта от изживяно претворяване на темите за морето. Свой достоверен реализъм в тази посока привнесе убедително Никола Радев. Споменавам имената им, защото са стожери на съвременната наша маринистична проза. Техният пример възприеха автори, които стъпиха на корабната палуба и създадоха разкази, основани върху собствени наблюдения, изживявания, страдания и лишения. Други предпочетоха да преразказват чути случки и измислици. Създадоха псевдогероични натури, общуващи на измислен "груб", "пристанищен" жаргон, но постъпващи като господжици. Книгите им извикват у вещия читател само смях, а названието "маринисти", с което се кичат – съжаление.

В този ред на мисли прозата на Славчо Чернишев е делнична. Неукрасена с Бог знае какви приключения, ала достоверна. Тя е изживявана десетилетия и се е превърнала в неделима част от човешката му същност. Трудно можем да си представим белетриста Чернишев без трите символа на прозаичното наследство, което ни остави: морето, корабът, човекът сред синята пустош. Има и друг – жената. Тя заема собствен дял по страниците на Славчо и нежната ù същност търси жадните устни на моряците, за да ги възроди. Да изчисти солта от съзнанието им, като ги сдобри с брега, макар временно. Докато същата тази сол влезе във владение на душите и отново ги срещне с безкрая. Кръговратът е един и същ. Бягството от избраната орис – немислимо. В прозата си Славчо Чернишев е много по-делничен в сравнение с лириката. Това е разбираемо. Разказите и новелите са делничен разговор за преживяното и за познатото преживяно, което предстои. Какви теми предпочита авторът по сините си страници? Веднага трябва да ги разграничим на "местни" и "безадресни" – някъде в Световния океан. Някои от разказите, писани по-рано: "Всеки търси своя остров, сър", "Щъркелите си отиваха", "Лунна нощ", "На котва", "Единствените три дървета", "На екватора", "Мамещи далечини" и доста още, носят политически привкус. Споменават за желязната завеса, забравена днес от младите поколения и за "червени" моряци отвъд нея. За помощник-капитани по политическата част. За самоотвержени българи, тръгнали по света да лекуват бедните и нещастни люде, и за изменници на родината. За времето на антифашистката борба. И за превозени товари с оръжие за бореща се черна Африка. Актуални ли са днес? Могат ли да се четат без досада и предубеденост? Безспорно. Защото зад някъде "наивните" сюжети отново кипи морето – то не се вълнува от политика, а от собствените си хрумвания. И е вековечно, за разлика от човешките критерии за добро и зло и оттам – за управията на света. Към тази група разкази прибавяме и творбите с военна тематика: "На дюните", "Сивият ден", "Духаше североизточният вятър греос", с известни уговорки: "Листопад" и пр. Военната тематика винаги е била на почит у нас. Независимо от неясните днес времена, на които сме съвременници, нейната актуалност трудно може да се подчини на преходността. Защото това означава да бъде мимолетен националният флаг, границите на републиката и образите на люде, олицетворяващи ги в нелеката си битност. Военната маринистика на Чернишев не подлежи на тематична преходност. Тя е сътворена с много обич. Образите са изчистени от ненужни подробности. Предадени са пластично сред стихията, с която са сдобрени в името на по-висши, национални задачи. И се четат с удовлетворение, каквото трудно откриваме в съвременната модернистична литература.

Има и трета група разкази, които трябва да откроим в наследството на Славчо Чернишев. Това са произведенията с екзотична интерпретация и други, напомнящи почти бестселър: повестта "Влюбени във вятъра платна" и разказите "Венецианска нощ", "Тихите кейове", "Пепита от Пунта Аренас", "Амазонката", "Тихи сини галактики"... Читателят сам ще открие още, а в тази галерия добавяме неотпечатаните приживе разкази "Ла Тоя и оранжевите папагали", "Благороден кораб с име на жена", "Малкото синьо пристанище Санта Барбара", "Джесика", "Лагуната на Капо Олива", "Великата унгарска циганка Саманта". Наистина маринистиката, без да ограничаваме синята сцена на действието ù, рядко отминава екзотичните сюжети, или поне подробности. Това твърдение доказват различните тематични предпочитания на Херман Мелвил, Никълъс Монсара, Алистър Маклейн, Валентин Пикул. Макар че твърде често екзотичното, по силата на съдбата, добива трагични измерения. При Славчо Чернишев екзотиката с невероятни любовни изживявания, контрабандисти на дрога и оръжие, застрахователни мошеници и терористи идва от пренатрупването на впечатления. От желание да смъкне грубата им, делнична дреха, вмирисана на риба, сол и копнежи и да се постави на мястото на героя, който последен ще сочи верния курс. Понякога полетът на мисълта му добива химерични измерения, които потапят читателя в сладката мъгла на очакваното изживяване. Малайката Перлис, Ла Тоя, Стефания, Елена, Сета, Джесика, Виолета са все лица на фаталната жена, готова да подчини моряка и на свой ред да му се подчини. Но да изчезне от живота му веднага щом почувства ритъма на делничното битие. Или да изхвърли капитана от живота си когато разбере, че той се разкъсва между нея и призванието. Все ми се струва, че на фона на делничните разкази, оставени ни от Славчо, споменатите групи се обединяват в отделен дял. Той трябва да се разглежда самостоятелно, но не като второстепенна добавка. А пак като "Славчо" в различни етапи от творческото му развитие...

Къде е истинският Славчо Чернишев? Сред другите капитани на Созопол. Увлечен в разговор ще има ли риба и каква. Ако няма – какво да правят, пита той в "Чиста, необятна светлина": "Октомври – месецът на паламуда – си отиваше, а само два-три кораба бяха взели по някоя риба. Таляните нямаха за чорба. Ние седяхме в лавката, черпехме се и говорехме за скумрията. Сега надеждата ни бе в нея. Денят бе слънчев и студен. Наближаваше обед.

-Капитани! – презрително извика фотографът, дошъл за кутия цигари. – Като няма риба – гъби няма ли, бре!

Той беше възрастен човек с млада жена и побърза да се измъкне от "талянчето", като викаше заядливо:

-Чобани! Марфаджии! Какво сте се фундарили тук! Вървете в гората! Там ви е мястото!

Някой си спомни, че едно време като нямало риба, старите капитани отивали за гъби. Напивали се хубаво, грабвали кошниците и под звуците на един гол тъпан и пискливо кларне шумно прекосявали градчето, запътени към блатистата местност Герените. Гъбите бяха женска работа, недостойна и унизителна за истинския рибар, и наверно старите капитани така са си отмъщавали на морския бог."

Рибарят е основен, централен образ в творчеството на Славчо Чернишев. Млади, или не съвсем, хората от лодките носят традицията на редица поколения преди тях, без да се замислят. Така, както че ще я предадат на идващите след тях с увереността, че това е правилният път за живот край морето. Те са физически здрави, природно интелигентни, обединени в самостоятелна прослойка на професионалното достойнство и на моряшкото другарство. Лефтер, Джито, Пашата, Гената, Стареца, Петака, барба Йорго и цялата им живописна галерия от архетипове удивително приличат на събратята си в книгите на Марко Поло. Сравнени с "Това е положението – повест из живота на черноморските рибари", те могат да се вместят и тук. Редица български писатели са пресъздавали образа на рибаря в проза и в стих. При едни е горд и безстрашен, като цел на живота му е борба със стихиите. При други пее в старата лодка, обърнал гръб на делничните потребности. При трети е доволен от съществуването си на принципа "така било е и ще бъде", както пее Вапцаров при друг повод. Но знак за реалистична достоверност в прозата може да се постави само между Ячо Кабаивански - Марко Поло и Славчо Чернишев. Двамата са прозрели истинската същност на черноморския рибар. Дръзкият му характер, готовността да не остане никому длъжен, издигането на морските дарове почти в култ са следствие от всекидневната борба за оцеляване. Грубият им говор, опърпаното облекло, лютивите цигари и чашата с вино създават у случайния наблюдател невярна представа за традиционни хора от народа. Но те не са традиционни. Те са специфични човешки създания, моделирани десетилетия и векове в трудния си поминък, в екстремалното си съществуване. Можем да го наречем емблематично и не ще е пресилено Рибарите са онази тънка прослойка между морето и брега, която в необятното време е култивирала в съзнанието си независимост. Преклонението им, макар отново бунтарско, е само пред стихията, която скъпернически поднася на трапезата даровете си. Психологията им е самостоятелно понятие и може би най-добре е пресъздадена в "Съботният ден на света" – своеобразен реквием на битието, дошло до своя предначертан биологичен завършек: "В този миг ковчегът се наклони, блесна заливът и капитанът жадно го огледа. Лицето му просия. Всички риболовни кораби бързаха към кея. Те имаха ляв крен и това означаваше, че носят риба. Екипажите бяха струпани на капитанските мостици и гледаха към шествието... Изведнъж призивно зарева сирената на първия кораб, а след нея – и останалите. В жълтите зари на залеза гръмна суровата рибарска музика с цялата си тъжна и тържествена красота. Капитанът въздъхна облекчително. "Красиво погребват моряците!" – помисли той и затвори успокоен очи. Шествието продължи през пясъците, запътено към тихите златеещи дюни"...

Рибарят, този събирателен образ на хората от крайбрежието – на различни възрасти, но с еднаква орис е основата, върху която Чернишев създава другите си персонажи. Предварително ще кажем, че както и да се нарича, както и да изглежда, той е един и същ. Различен в постъпките, но идентичен в начина си на мислене. Без морето, към което често е привидно равнодушен, той ще бъде дърво без корен. Сред вълните е именно такъв, но се чувства у дома си, на здрава почва под люлеещата лодка. С жените е грубовато галантен, по своему учтив. Нищо повече. Дори когато Лефтер открива изневярата на жена си Дина с механика Сандо, реакцията на измамен мъж е мимолетна. Мисълта за улова измества всички домашни проблеми и нравствени терзания. Красотата на природата пък стопля коравите сърца и изтрива горчивините, които делникът все пак успява да им нанесе: "На един дъх изкачихме хребета. Пред очите ни се откри замайващ простор. Ние спряхме на върха – потресени от огромния хоризонт, очаровани, сякаш за пръв път виждахме морето и неговата чиста, необятна синева".

Именно рибарското тесто, вечно втасващо сред вълни и мокри мрежи, ражда морячеството в белетристиката на Славчо Чернишев. То разчупва границите на българското Черноморие и уверено опознава света: пристанища, хора, бури и товари. Спомени. Какво означава да си моряк по страниците на Славчо? Това, което авторът сам е изживял. Тежък труд, лишения, очаквания, мимолетна страст. Надежди за материално благоденствие. Жестока самота... И умора, от която страда щурманът в "На устието, в завета на дюните": "Просто бе убит от своята голяма и единствена любов – морето. Той вече беше негоден да се качи на кораб, да пренася товари, да се разправя с агенти и пристанищни власти, да щурмува бури и в потайна доба да стоварва тежки сапани със стоки за воюваща Африка. Беше много уморен, смазан от пространствата и тяхната наистина космическа пустота. Копнееше за прости земни мириси, за нежни морави минзухари и есенна млада тревица. Морето бе го изхвърлило на брега като разбита в скалите бутилка, която някога е била украсена със стар романтичен етикет..."

ИВАН ГЕНЕВ

ЗЛАТНИТЕ ОРДЕНИ

Среднощ. Бравата леко изскърцва, а после нещо защрака в ключалката. Изглежда ключът не пасваше. Последва втори, трети... Все безуспешни опити. Отново и отново ключът се сменяше. Най-после последва напън. Чак тогава отвътре се обади дрезгав мъжки глас:

-Не насилвай! Ще счупиш бравата!... Ще отворя. – Той не се забави, повдигна резето и прикрачи през прага. Едър, кокалест мъж, прехвърлил осемдесетте, целият побелял: коса, вежди, мустаци като сняг. Когато да посегне към ключа за осветлението на стълбището, нечия ръка го стисна за китката:

-Не пипай!... Пред нас... тръгвай! – Шепнешком властен глас му заповяда. Домакинът си джасна ръката в стената, освободи се и сурвайки крак, поведе среднощните гости през коридорчето; а те бяха с нахлузени качулки. Влязоха в широк, добре осветен хол: по средата – тежка кръгла маса, върху ù ръчно изплетена покривка с разкошен слънчев мотив спускаше чудновати драперии околовръст. Върху прозирната цветна мушама по средата в бронзова рамка беше изправена вехта фотография, но с ясни контури – млад мъж и невястата му в цял ръст. Масата отрупана с лакомства – торта, начената в края, с една догаряща свещ, печено пиле без едно крилце, две чаши за шампанско – едната презполовена, другата – ненапита и два прибора алпака.

-Навреме дойдохте – рече стопанинът, - опитах сам, ама не върви... Пресяда на гърлото... Седнете!

-Дошли сме по работа – с променен глас изсъска единият, по-едрият, без да извади ръка от джоба на дънковото си яке.

-Работата после, нощ дълга, няма да ни убегне – с бодър глас му отвърна възрастният – Днес баба ви Петрана щеше да навърши 80 години... юбилярка.

Другият, с оръфаните дънки до колената, той беше по-нисък, попрегърбен, смушка другаря си и седна на стола. Едрият го последва.

-Я, пресегни, дай две чаши от барчето! – Обърна се домакинът към слабоватия, но миг след това сам стана – Остави! Ще вземеш да счупиш нещо... – и отново провлачвайки крак, сам донесе чашите, напълни ги, доля и своятя, след това ливна в празната чиния и прикани гостите, които все още се суетяха и се въртяха неспокойно на столовете.

-С качулките трудно ще ви бъде.

Чак сега едрият извади ръка от джоба си, извърна глава, подпретна качулката и гаврътна чашата до дъно. Другият се пресегна...

-Не тая! – домакинът прихлупи длан отгоре ù и му подаде другата чаша.

Среднощните посетители продължиха да пият и апетитно да унищожават пилешките порции. Тортата също не отмина без допълнително.

Вечерта беше към края си.

-Е, най-после дойде време за работа... Я, бе, отвори гардероба!... Ей там, в средното крило на дъното е „сейфа" – старецът отново се обърна към оръфаните дънки... „Малкият", да имаше не повече от двайсетина години, не чака повторна покана, стана, потършува из гардероба, извади едно желязно сандъче за гаечни ключове.

-Да, същото... в него ми е цялото богатство – стопанинът извади връзка ключове, отвори „сейфа" и го обърна. По масата се разпиляха дребни монети, няколко банкноти и разни документи. Най-отдолу лъснаха три златни ордена. Малкият веднага ги сграбчи.

-Остави ги! – не високо, но рязко отсече възрастният – за последно да им се порадвам.

Ордените затрепераха в костеливата ръка:

-От войната... При Стражин – с тих и равен глас заразказва той – шест пъти атакувахме... на седмия се хванахме гуша за гуша. Изтласкахме врага... че от там... ей тия, златните. – Млъкна за момент, отпи и продължи – Предната вечер, преди боя лежим в окопа; ръми – мокри до кости, никакъв огън, противникът беше наблизо. Един от другарите запя:

Мила мамо, напиши ми
пак за нашто село;
от салкъма откъсни ми
едно цвете бяло...

Домакинът продължи да пее тихо, унесен в спомени:

Напиши ми за гусларя,
дали свири още по седянки;
за момата, що обичах
не-е пи-ши ми-и-и,
че бо-оли ме-е-е!

Мигновена тръпка го стресна.

-На другия ден, на шестата атака вражи куршум го улучи...

Големият посегна към ордените.

-Пиклъо! - Изрева бившият фронтовак. –Парашутисти - рязко се изправи, прекатури масата. Двамата едва изскочиха назад – Да махнеш този мръсен чорап от тиквата си, че ако те халосам с патерицата...! Познах те още от вратата – после не седна, а се срина на стола и с приглушен асматичен глас продължи – Знаеш ли кой беше певецът от окопа?... Твоят дядо... в ръцете ми издъхна... И него наградиха със същите ордени – посмъртно...

ПЪТНАТА КАРТА НА ЛЮБОВТА

ВЕСЕЛА АНТОНОВА е родена през 1973 г. Завършва специалност „Право" в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски" и до момента практикува професията си. Запалена е по безмоторното летене, аржентинското танго, планинския туризъм и пътешествията до автентични кътчета в страната и по света.

Успоредно с това Весела винаги е обичала да пише, като в тази книга за пръв път тя събира 14 свои разказа, писани през последните 10 години, вдъхновени от изживяни и неизживяни, споделени и несподелени истории, за да нарисува чрез тях пътна карта.

Весела Антонова, Любовни пътеки, ИК „Персей", С., 2012 г.

Защото разказите в тази книга са плетеница от пътища, по които всеки от нас по свой начин минава. Пътят към себе си тръгва от гарата на заучените представи за това кои сме, и поема напред - към следване на тези представи или към изпълнената с остри завои посока на опознаване на истинската ни същност. Пътят към другия започва със стремежа към одобрение и харесване, минава през кръстопътя на решението да останеш ли на сигурно прикрит зад маската или да рискуваш да покажеш себе си и да се надяваш другият също да ти подаде ръка за среща. Пътят към Бога води началото си от неудобните ни постулати, вие се през скалистите зъбери на усилието да ги следваме, за да достигне до личното откритие за смисъла на всичко това. Има и много други пътища в тази пътна карта - прави и широки, или каменисти, стръмни и непристъпни, понякога сме наясно точно накъде сме тръгнали, понякога не.

Но в тази пътна карта има нарисуван един пътепоказател- и независимо от междинните спирки, от прекачванията и смяната на посоката, той присъства във всяка пътна табела и сочи крайната спирка, към която всеки от нас се стреми – Любовта.

Дали ще стигнем – въпрос на личен избор, на вяра в него, и разбира се, на добра пътна карта. Разгледайте тази, може да е и вашата.

КНИГОПИС

Кирилка Стойнова "Кръстю Мирски – общественик и книжовник"

Изд. "Колор Принт", Варна, 2012 г.

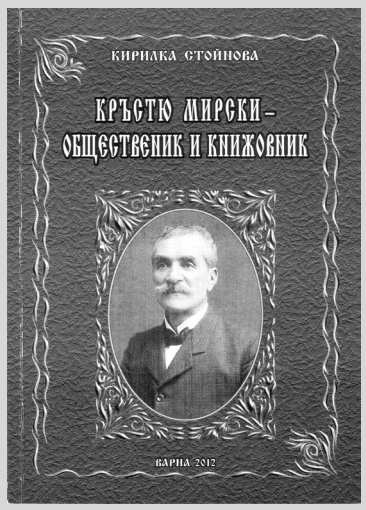

Котел е родно място на плеяда възрожденци, имената на които са известни на всички. По-малко популярни са други котленци, които имат важен принос в обществения и културния живот на Варна:

- д-р Стойко Йорданов – губернски лекар във Варна непосредствено след Освобождението;

- генерал-майор Иван Кишелски – първият губернатор на Варна;

- Кръстю Мирски – най-изтъкнатият за своето време варненски общественик и книжовник…

Тази книга разказва за Кръстю Мирски.

Катя Бакърджиева, Добрин Паскалев, Кирил Малеев, "Те и аз", Варна, 2012 г.

Настоящата трета книга "Те и аз" е малко по-различна от предишните. Тематиката е

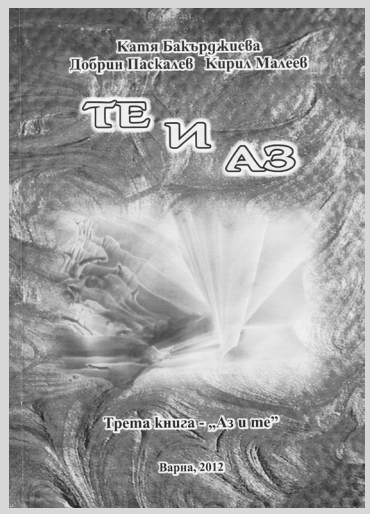

подобна (автентични разкази и случки, свързани с отношението "учител – ученик – родител". Но е представена от трима автори. Приятно четене и размишляване ви предлага тази чудесна троица.

Никола Анков "Епистоларно с капчици от роза"

Изд. "Фрувег – ПЗП", Варна, 2012 г.

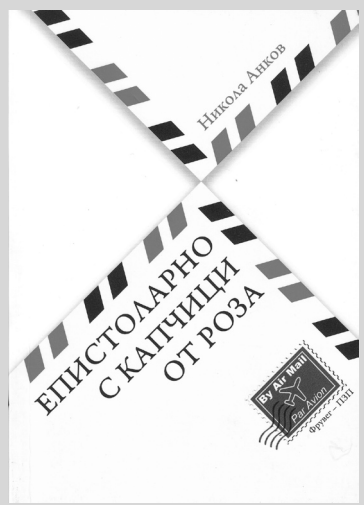

НЯКОЙ ДЕН

Ще вървя във звездните нощи
на безкрайните ловни полета

ще бъда в тъмносиня одежда
и под езика със медна монета

ще заваля с дъжда теменужен
бисерни перли черни зеници

и ще издигам в отвесната нощ
хоризонт изтънял от надежда

с остър камък звяр ще дера
ще бъда строг и безпощаден

рисунък с кръв от морска костенурка
ще бъде падаща звезда

Дима Димитрова "Когато плачеше небето…"

Изд. "График", Варна, 2012 г.

Не свършва моето странстване.
Думи се леят от сърцето ми
и откриват пътеката
на странните чудеса.

Отварям широко ситивата си –
зрение, слух, усещане,
та всичките ми желания
да узреят
в плодовете на познанието.

АЛЕКСАНДРА ИВОЙЛОВА

ХАЙБУНИ*

Слушайки Брамс

Такива плътни талази – като самата емоция. Или просто извадена от душата озвучена жива материя. Брамс – моята емоция се прелива в не. Какво кълбо от чувста! Негови и мои. И на тези, които свирят. Всички сме едно. Като че ли е след смъртта. Като спомен от живота е. Най-дълбоко в човека е закодиран този образ, изплувал в тъмното на очите, които вече не виждат нищо около себе си, които също чуват. Толкова е близък, но неразгадаем. Точно така бих искала да обичам някого. По същите звуци, по същите трептения. Тази музика е любовта, заложена в мене. Коя е? Раят преди рождението. Смъртта в любовния акт.

Такива плътни талази – като божествена страст. Разтварям се във вълните на звука, в това странно присъствие, което се заражда в имагинерното пространство...

В камъка –
ехо от музика
Отвъдният мой живот

Отражения

Отворен прозорец. Върху стъклото виждам тъмните корони на дърветата. Вятър полюшва отразените облаци, през които се стрелкат птици и се губят вън от рамката. От прозореца долитат гласове. Отеква смях на момиче, чертае разстояния през тишината... Що за свят! Свят на идеи и миражи. Свят на далечност. Що за свят! Тъй труден ли е простият жест – да прекрача тънката граница между тук и оттатък?

Само да завържа
сандалите – в лятото
да нагазя

Тъй труден ли е простият жест – да се изгубя вън от рамката на отраженията – там, където ще възкликна: „Това е моето небе!" Това е моят смях!"

Час за молитва

Огнена камбана
се изтърколи зад хълма
Далечно ехо

Бавно угасва фанфарният смях на деня, само тук-там просветва още между сенките на тъмните дървета.

Стада бели звезди
приканват вечерта
Облачни пастири

Тишината тръгва боса по прашните пътеки, прибира в топлата си пазва всички шумове на здрача. Там, на кръстопътя, под светлото лунно кандило, ще сключи ръце за молитва.

---

* хайбун - кратък текст по подобие на бележка в дневник; съдържа едно или няколко хайку, които не повтарят образите и идеите на записката, а си кореспондират с нея, внасяйки допълнителни смисли.

ДИМЧО ТОНЕВ

ПРЕЗ АВГУСТ

През август
морето мирише на диня.
Кръвта му е топла, червена .
Под синия покрив,
под тръпка солена,
прибира стария гларус
да спи.
Той спи и сънува
смъртта си червена,
над устремените
буйни вълни .
Събужда се после .
Тръгва с походка
смирена ,
да кълве динените
кори ...

СПОМЕН ОТ НЕСЕБЪР

В ленивия и мътен ден Небето -
поиска с облачен капак да ни захлупи
...
А октопода оцвети Морето
със тъмновиолетово мастило .
До църквата – две зреещи смокини ,
побързахме в зелената им пяна да се скрием,
но от олтара укорно и нежно,
Богородица в очите ни погледна ...
А вътре,
пред светците -
били безпристрастни
векове за мъката и за сълзите
момиче свири на пиано мелодия
от хубав филм ...
Музика
от куполите се процежда,
звъни във перли по изтъркания под,
а ние
ние, в ъгъла, изгоряхме от любов.

НОЩТА КАТО С КАТРАН ПОЛЯ НЕБЕТО

Нощта като с катран поля небето...
Къде са сребърните светли нощи –
от деликатни сенки изтъкани?
А тази ме примамва властна –
със мрачно си лице и страстни устни,
не разцъфтя във златни клематиси,
а само злъчно се усмихва?

По улиците безнадеждно пусти –
пияният разтяга песен на Висоцки
и толкова естествено звучи
от него тази песен...
А аз, в нощта от синка, се усещам,
че съм готов и с лудия да споря...

НА КАРНОБАТ

Лилавите баири край града
дъхтят на мащерка и самодивско биле
.
Там ще намеря своите очи -
изтрити от града и от бензиновите
пари...
Там ще лежи със бялата си гръд –
замесена от тесто и мляко –
самодивата, с измамна плът ,
илюзия ли бе, реалност...
Сред проточеното пеене на скакалци –
косите ѝ оплетоха тревите,
остана само макът да гори
и да опари нечии пети –
забравили за самодивските поляни...

ВЕНЦИСЛАВ ВАСИЛЕВ

В ТЪМНОТО

Понякога наистина присъстваш
във всички приближени ми
пространства,
всевишна и решително насъщна.
Дори ако от Господа по-сам съм.
Проводникът на времето увисва
и етерът те носи безпогрешно -
дори съм неспособен да размисля,
защото съм зает да те усещам.
А ти си тук, навсякъде и всичко -
вселил се вечен дух в реалността ми,
решително насъщна и всевишна...
Нима не е прекрасно да те няма...

ПРОХОДИ

На видимото плетеният плащ
покрива неразвързаните смисли
и няма ни един донейде зрящ
готов на влакънцето да увисне.

А с примката на нямото бесило
светът самопрепятстващо се бори.
Да виждаше - би знаел, че е силата,
която би го дръпнала нагоре.

Палачът е с качулка затова,
защото са му хрисими чертите -
за който се откаже от глава
самичък - се превръща в избавител.

На видимото плетеният плащ
главите ни покрива като кърпа,
но с гугла е и кроткият палач,
решил към светлина да ни издърпа.

КОНТРАВОЛЮЦИЯ

Дай, помогни, да разтърсим вселената,
та да се преподреди
в нови позиции, разположения,
орбити с нови звезди.
Дай, да заприщим потока на времето
с някой космически бент
и да се върнем в мига-сътворение,
вечния първи момент.
Дай, радикално света да прекрачим
с всичките му шумотевици...
Има един за надмогване начин –
като започнем от себе си.

ТЕМЕНУГА МАРИНОВА

***

Непосредствено преди сцеплението
на представата с реалността
приветствам схватката
между красивата глава
на Нефертити
и прекалено дългата ѝ шия,
между изкуството
и заклинанията за изкуство.
Трагически, комически лица
стриктно изпълняват всяка догма,
достигнали прохладното ниво
на безпристрастност
с малко мистика и доста здрав
разсъдък.
Сред пустотата на двоичната система
(тя всъщност е на Янус и двулична се
нарича)
появата на простичко движение,
с което някакъв учител
изтрива от дъската своето познание,
приемаме като предателство
и отчаяние
замества строгата последователност
на светлини и сенки-
първа, втора...
Опасно е да се брои така.
Особено опасно е
да се броят така войните.
Първа, втора...след това –
О, сбогом, Нефертити
Къде са семитите?
Семитите са във Вавилон.
Антисемитите къде са?
И те са във Вавилон.
Отразява се Вавилон във водата.
Светлините му греят на общности.
Върти ръчката на музикалната кутия,
на мелничката,
на месомелачката…
Запазил си е само една нощ -
нощта преди Коледа.
Началото сякаш бе по-спокойно,
но после
колелото се завърти бързо, още по-
бързо…
Трябваше да се случат толкова много
неща,
но нямаше време.
Времето свърши.
Тънка струна от небето се спусна
и Вавилон срещу нея издигна
своите тънки хартиени щитове.
Личицата на хиляди малки огньове
паднаха в залива.
Звездите тресяха кореми на циганки
в студения въздух.
Хоро от тъмни камъни завърза
на шията си Лудостта
и миг преди
последният от тях да се удави в пепел
над Вавилон изгря като монета
за първи път маймунската глава.
На свободата другото лице съзира
вселенска тъмнина и зной, и студ,
разпалва дяволита съпротива
сред мраморни вълни и смях на луд.
Разбира непохватния ми ритъм
и гали с пръстчета стъкло.
Не бива повече така да скита,
да разпилява своето добро
и злото да пилее с нежност
на слънцето присъща, на леда,
а моето чело да свежда
над пръст и пепел, и вода.
Нали законът бе да се опазим
и бях приел да бъде хубостта
като изкуство мълчалива- празник
с трептящ до смърт остатък от звука.
Не знаех и не можех да призная,
че верността ми е към друга власт,
а нощем знаци ме гадят
наместо смисъла им да гадая аз.
Порокът може би заспива.
Заспиват злобата и лудостта
и шеметен растеж открива
началото на всички начала.
Там истината, без следа от почит,
на реалността дължимото отдава
при всеки позабравен опит
стеблото си сама да извисява
розата, накарала гнева
и болката най-сетне да разцъфнат.
Във името на тази красота,
о, нека свободата да издъхне,
защото тя е лакома и иска жертви.
Войник от мене иска да направи,
да ме изостри и да ме отпрати
в ужасната самотност на безкрая.
Навярно съм разглезена от слънце,
треви, дървета и вода солена,
а паяжинка ме е вързала към имената
на четири сезона,
но все тъй искам да откривам,
да произнасям смисъла им
с най-различни думи.
Земята е красивата ми къща.
Прегръщам я и натежавам още с нея...
Аз цялата съм благодарност, че живея.

ИВАН НИКОЛОВ

КАК ДА ЗАБРАВЯ ПОЕТА!

Трийсет години без БОГОМИЛ ТОДОРОВ

Очарованието на есенна Варна ме върна към годините, когато се зароди дружбата ни с Богомил Тодоров.

Внезапно появилият се вятър за една нощ прогони лятото, заизвива дърветата и на сутринта улиците на морския град бяха посипани с листа и клонки. В нощи след подобна буря с Богомил кръстосвахме улиците и говорехме за поезия…

***

Не беше изтекло много време, откакто бях напуснал Варна, но ето че отново сме заедно и на чаша бира в тогавашния ресторант „Байкал" мъдрувахме върху новите му стихотворения. Богомил сияеше. Жестовете, думите, изражението му излъчваха някаква празничност. Бях дочул за връзката му с една жена, която малко познавах, но едно от стихотворенията ме разтърси. То беше без заглавие, без посвещение, но явно от първата до последната строфа беше изпълнено с тази жена, чийто лиричен образ той насищаше с непостижимата си жажда по взаимност. От чисто житейска гледна точка имах хиляди възражения. Но поетът е дете, което вярва на своите видения, а и стихотворението беше изтъкано от чиста поезия. Не казах нищо. Възторжено мълчах. Направих жест, че искам да взема стихотворението. Той с великодушие ми позволи. Сгънах лисчето на четири и го сложих в джоба си...

Богомил Тодоров

Този момент ме навести отово несъвсем случайно през миналата есен, когато преминавах по засипаните от внезапния вятър с листа и клонки варненски улици. И с тягост пресметнах, че от предивременната смърт на поета са изминали вече 29 години.

Приятелю, позволявам си да цитирам това стихотворение, защото то е ключът, може би, към безвъзвратното ти решение да напуснеш този свят.

***

Разсъмва се. Душата се отключи.
За празник зазвънтя душата днес.
Болярко моя, с глас златист на ручей,
да тръгнем…Аз съм по богат от Крез!
Вдигни глава - край пътя е тълпата.
Зад гръб ще чуем злост - не се плаши.
С прашинки ли се черни светлината
на слънцето, родено в две души?
Преди да сме се срещнали, венча ни
съдбата. Вече няма кръстопът.
Така сме вплели корени и длани -
и мъртви даже да не ни делят!
Но ако смъртен враг това го стори,
ще те открия - колко е пръстта!…
Преплели кости, пак ще си говорим,
заслушани в щурчето - Вечността…
Звъни душата празнично и звучно,
ще кажеш, гълъб бял разнася вест…
Болярко моя, с тяло - пеещ ручей,
в дома ни и в поезията влез!…

***

С Богомил се познавах от 1965 г., но истинското ни сближаване стана през 1971 г. Тогава в традиционната страница, посветена на Деня на поезията във в. „Народно дело"(28 септември 1971 г.), беше публикувано стихотворението му „Мъжки пътища". Това стихотворение сякаш дърпаше завесата и откриваше зад банализираната проблематика на строителството, философията на жаждата по висина, философията на онези качества, заложени в природата на истинските мъже, които извайват от тях откриватели на непознати светове и покорители на върхове. С това стихотворение Богомил слагаше кръст на конюнктурно-сладникавата приповдигнатост на строителната тема и поставяше себе си, чрез мащаба на духовната си жажда, редом до един Джек Лондон, да речем.

На следващата година отново в страницата, посветена на Деня на поезията, се появи негово стихотвpение - „Сърне" (в. „Народно дело",1 октомври 1972). Тази творба беше сякаш завършекът на една сполучлива творческа година за поета, тъй като в рамките на този едногодишен период негови стихове се появиха във в. „Литературен фронт", сп. „Септември", литературния алманах „Простори" и др. В „Сърне" поетът се домогва до изящна лиричност, която въздейства и върху най-непосветения читател. Във философския контекст на тази съвършена лирична миниатюра е въплътен етичният му максимализъм, неговата болка от невъзможността да се постигне пълна хармония между човека и природата.

Впечатлен от творческия подем на поета, написах кратък отзив, озаглавен „От „Мъжки пътища" до „Сърне", който излезе в „Народно дело"(5 февруари 1973). Неоценима роля за възвръщане на творческата увереност на Богомил обаче изигра една статия на Пенчо Данчев във в. „Литературен фронт" през ноември 1971 г. В нея маститият литературен критик, открил случайно първата стихосбирка на поета „Изповед", доказваща категорично присъствието на оригинален дар, се питаше, защо вече десет години този творец тъне в забвение…

***

Приятелството ми с Богомил се задълбочи особено през есента на 1972 г.Тогава той изпълняваше някаква длъжност към Клуба на дейците на културата, помещаващ се тогава в една сграда на ъгъла на бул. „Ленин" („Княз Борис") и ул. „Македония" и разполагаше с прилично обширна зала. Сега там се извисява някакъв модерен гигант. Всяка вечер в тази зала се събирахме, все хора изкушени от изящното слово. Освен Богомил Тодоров, който беше нашият гостоприемен домакин, тук идваха Богомил Трифонов, Хр. Германов, Марко Илиев, Ал. Мавродиев, Михо Стойчев, Симеон Илиев, Ив. Бъчваров, Марин П. Маринов … В паметта ми се е загнездила една по-особена вечер, когато при нас се появи, не знам как, една жена от Бургас. Млада, красива, вдъхновена. Също пишеща. Тя изведнъж прикова вниманието ни, заразказва за себе си. От говора ù се разбираше, че е рускиня, оженила се за моряк от Бургас , но… Оттук нататък започваха догадките, и мераците за дмогване на всеки един от нас до нейното благоволение. Този случай като житейски сюжет завърши доста банално, но той остави следа и стана повод за творчество. Не помня кой даде идеята, но тя се възприе единодушно: всеки да напише по едно четиристишие, посветено на младата дама, наша гостенка. Паметта ми не е съхранила нито едно четиристишие, сътворено тогава от присъстващите, но Богомил се оказа на висота. Той написа не четиристишие, а цяло тихотворение, в което фриволността на момента, мимолетността на внезапното настроение са претопени в някаква особена мисловно-емоционална материя, разголваща уж конспиративната овладяност на бликащата му чувствителност:

Вървя през твоя говор - сякаш меко
нагазил степна дъхава трева…
…
Дали не си предесенна и пуста,
безкрайно жълта и печална степ,
където сам-самичък ще премина -
огледал всяка птица, цвете, храст…
…
Какво ми носиш - обич или рана
криле на птица или мрачен ад?
Аз ида срещу тебе като пламък,
загърбил пепелищата назад,
презрял любови временни и лесни…

Поетът е поет не когато вземе писалката, когато седне пред пишещата машина или пред компютъра, за да превъплъти творческото си вдъхновение в слово. Поетът е поет, когато живее като поет.

Богомил живееше като поет и това е неговото голямо предимство и трагична предопределеност.

***

В бита, във всекидневието Богомил беше изключително скромен, етичен човек, готов винаги да помогне на ближния, на приятеля, готов на съчувствие, но и винаги наежен, когато се докоснеше до користна постъпка или фалш в поведението. Той не беше конфликтен и внимателно подбираше хората около себе си и това понякога го обричаше на самота.

Любимото му заведение беше някогашния скромен ресторант „Нектар". Там съм го заварвал пред чаша ракия и разговорите ни са били винаги в областта на поезията и върху етиката в отношенията между хората. Веднъж, малко непривично за него, седнахме в ресторанта на хотел „Одесос". Наближаваше обяд и заведението се оживи. Нещеш ли, на входната врата се появи един от пишещите събратя и сякаш доловил съкровеността на разговора ни, промърмори нещо като оправдание, че няма да се заседява, защото ще ходи някъде. Но това не му попречи веднага да подхване любимата тема на повечето от хората на перото в града и да хвърли няколко камъчета по тогава нашумелия поет във Варна Кольо Севов. Богомил не хранеше особени симпатии към този местен Маяковски, но когато си замина новодошлият, той ми каза: „Не обичам този тип критикарстване. Такива разговори ме потискат…" Това е висока мярка за морал, върху която биха могли да поразсъждават днешните рицари на „свбодното" слово. Свободно от притесняващите скрупули на носителите на вродената нравственост, чиято съпротива срещу злото съвсем не се покрива с разгулната вакханалия на изпепеляващото отрицание и неверие…

И понеже стана дума за Кольо Севов, ще спомена и остроумния и мъдър Турхан Расиев, който по повод на поредната книга на Кольо, посветена на строителството в Девня, написа следната епиграма:

Девня, Девня, за теб пея аз,
ти си нова плевня за моя Пегас…

След такъв еликсир на строумието Богомил не можеше да прикрие възхищението си. И зад тъмните очила се долавяше как очите му се смеят, как той със изтънчените си сетива е доловил целебността на иронията, превърната в съвършена естетика, далеч от тесногръдото злобарство, което убива.

***

С Богомил си имахме сигнал – началните акорди на 40-тата симфония на Моцарт. Той живееше в една стая на таванския етаж над ресторант „Севастопол", тогава стопанисван от Дружеството на варненските писатели. В съседство се беше нанесло семейството на поетесата Вената Мандева. Когато минавах покрай тази сграда, аз винаги изсвирвах нашия сигнал. Богомил се появяваше на прозреца и правеше знак с ръка да отида при него, или че той ще слезе.

Беше хубав слънчев неделен следобед на февруари 1977 или 78 година, когато, минавайки покрай „леговището" му, изсвирих Моцартовите акорди, но никой не се показа на прозореца. Миг преди да реша да си тръгна, Богомил се появи с част от някакво коренище, наподобяваща онези художествени предмети, които любители доизвайват от това, което природата е успяла да създаде под земята с „кръвоносната система" на дърветата. Стори ми се, че е с приповдигнато настроение. Хубавият февруарски следобед явно си беше казал думата, а и морето в такива зимни дни е особено очарователно… Но изведнъж забелязах, че някаква сянка пада над досега уж сияещото му лице. Поетът е обречен да бъде разпънат на кръст между светлината и тъмата в душата си и това може би е най-характерният белег на неговото „аз".

Качихме се горе и стана ясно, че той е бил в квартирата на баща му, който неотдавна беше починал и за когото той е споменавал мимоходом, между другото и то съвсем рядко. Сега разбрах, че баща му е живял сам, изкарвал си е хляба като рибар и е принадлежал на особената човешка порода на скитниците. Зад всичко това долавях някаква семейна драма, а може би съвсем банална битова история, съпътствала живота на Богомил, но която е оставала заключена дълбоко в сърцето му, изпращаща отвреме-навреме сигнали към тревожното му съзнание за своето присъствие, сякаш страхуваща се, че може да бъде забравена. Наскоро след това той ми прочете новото си стипхотворение – „В квартирата на баща ми". Още от първите строфи наднича суровият образ на едно битие, което самò по себе си е естетика, но естетика на огрубелия, поради особената кройка на човешкия характер, живот:

Трън да завъртиш - все толкова:
голо като бръснат лоб -
въдици, олово, коркове; примус,
лук, трохи и сол.
Като мен – под керемидите. Сам
– за мъж и за жена.
Цял живот загледан в рибите, с
гръб към мене, непознат.
Дим от жал дими над снимките
и сред него - вехт портрет -
първа и последна приказка, чута
най-подир от теб…

Неясен драматизъм лъха от всеки ред. Неясен драматизъм, но ясни намеци, адресирани към вече мъртвия баща, оставил много въпроси без отговор. Въпроси, които сякаш затягат още повече примката около поетовата душа и без това обременена от проблемите на собствения му живот:

И какво да правя с лодката, с
ножа, с твоето море –
то не е беззлобна локвичка, как ли
ще се разберем…

На стр.11